

Telekom Romania Mobile Communications S.A.
Nr. 120822/TKRM/TM/JRR/186469

CĂTRE:

Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații ("ANCOM")
În atenția Domnului Președinte Vlad Stefan Stoica

Stimate Domnule Președinte Vlad Stoica,

Prin prezenta, Telekom Romania Mobile Communications S.A. transmite comentariile și observațiile sale cu privire la *Proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz și la Proiectul CAIETULUI DE SARCINI pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz.*

Salutând întâlnirile de consultare organizate între timp, consideram oportună organizarea cât mai curând posibil a unei noi întâlniri în care să ne putem continua dialogul, având încredere că împreună putem construi cadrul de succes pe care îl merită România pentru licitația de spectru propusă.

După cum am precizat în adresele noastre anterioare, prezenta conține, de asemenea, considerații referitoare atât la nivelul propus de taxe de licență, cât și la nivelul propus al tarifelor de utilizare, legate direct și intrinsec de condițiile de acordare a licențelor - în special în ceea ce privește condițiile de acoperire.

Având în vedere importanța cadrului propus, vom transmite observațiile noastre Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării, precum și Ministerului Finanțelor.

Cu considerație,

Telekom Romania Mobile Communications S.A.

I. SUMAR EXECUTIV

Vă rugăm să găsiți mai jos rezumatul aspectelor pe care solicităm respectuos ANCOM să le ia în considerare:

A. CANTITĂȚILE MAXIME DE SPECTRU

Pentru a asigura o integrare completă între infrastructuri și a păstra bunele practici de la licitațiile anterioare, propunem ANCOM să ajusteze cantitățile maxime de spectru propuse, prin modificarea actualului Articol 3, paragraful 1 din *Proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz* pentru a reflecta:

- Cantitate maximă de spectru de **100 MHz** în banda de 3400-3800 MHz
- Cantitate maximă de spectru de **2*20 MHz** în banda de 2600 MHz, astfel încât 2*20 MHz să fie cantitatea maximă de spectru în banda de 2600 MHz care să includă atât spectrul dobândit în licitațiile anterioare, cât și spectrul achiziționat în propusa licitație (cumulat)

B. GARANȚIA DE EXECUȚIE

Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare poziția noastră prezentată anterior cu privire la garanția de execuție.¹ În acest context, propunem ANCOM să elimine garanțiile de execuție propuse.

C. INTERFERENȚELE SPECTRULUI

Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare și să includă în Caietul de Sarcini măsurile cu efect imediat care vor fi luate de ANCOM în cazul în care interferențele de spectru menționate în Secțiunea III. A din prezenta ar prejudicia utilizarea spectrului, în special în contextul situației geo-politice actuale, inclusiv a conflictului armat de la granițele României.

D. DURATA LICENȚELOR ȘI CALENDARUL DE PLATĂ

Apreciem că o durată de licență de 20 până la 25 de ani poate reprezenta în mod ideal o abordare adecvată din perspectiva utilizării optime a spectrului radio **cu condiția ca modelul de plată propus să fie revizuit astfel încât plățile să fie efectuate de către operatori în rate egale pe parcursul primei jumătăți de valabilitate a licențelor**, care este, în toate cazurile, reprezentată de primii 10 ani (12,5 ani în scenariul în care durata licenței este de 25 de ani), cu excepția drepturilor de utilizare în FDD 2600 MHz pentru care termenul ar fi primii 3 ani.

E. OBLIGAȚII DE ACOPERIRE - OBLIGAȚII AFERENTE DREPTURILOR DE UTILIZARE A FRECVENȚELOR RADIO ÎN BANDA DE 700 MHz

- a) Acoperirea cu servicii de comunicații mobile de bandă largă în zonele locuite de cel puțin 70% din populație: în opinia noastră, **în loc de -85dBm** este oportun să se ia în considerare un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot **de -98dBm**, măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, cu o antenă având câștigul de 0 dBi. Nivelul propus de noi de -98dBm este calculat folosind sensibilitatea receptorului pentru un terminal mediu de pe piață pentru furnizarea serviciului de date în bandă largă (-110dBm) și adăugând o atenuare interioară de 12dBm în banda joasă.
- b) Acoperire cu servicii de comunicații mobile de bandă largă, de-a lungul autostrăzilor: în opinia noastră, nivelul de -92dBm pentru acoperirea autostrăzilor este prea mare și duce la un număr inutil de mare de site-uri de-a lungul drumurilor. Propunem în schimb un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot de -104 dBm măsurat în exteriorul clădirilor la 1,5 m deasupra solului cu o antenă având

¹ Va rugam sa observati adresa Telekom Romania Mobile Communication catre ANCOM "Adresa privind taxele de licență", din data de 27 iulie 2022.

câștigul de 0 dBi. Nivelul de -104dBm este calculat folosind sensibilitatea receptorului pentru un terminal mediu de pe piață pentru furnizarea serviciului de date în bandă largă (-110dBm) și adăugând 6 dBm în atenuarea mașinii în banda joasă.

F. OBLIGAȚII DE ACOPERIRE - OBLIGAȚII AFERENTE DREPTURILOR DE UTILIZARE A FRECVENȚELOR RADIO ÎN BANDA 3400-3800 MHZ

- a) În ceea ce privește obligațiile de acoperire: având în vedere preocupările existente în industria aviației în privința altimetrelor aeronavelor autorizate să utilizeze banda de 4,2-4,4 GHz care pot fi afectate de tehnologia 5G care operează în intervalul de 3,5 GHz, solicităm ca cerința de asigurare a unei viteze minime de 100 Mbps la aeroport să fie valabilă numai dacă banda de 3.x GHz poate fi utilizată fără restricții.
- b) Solicităm completarea prevederilor secțiunii 3.3.1.2.1. din Caietul de Sarcini astfel încât să se impună obligații proporționale de acoperire și pentru ofertanții care achiziționează cantitatea minim posibilă de spectru.
- c) **Obligații de dezvoltare:** cerem să se asigure un tratament egal față de operatorii existenți în această bandă (având aici drepturi de utilizare cel puțin din 2015) și, ca potențial nou intrat în această bandă:
- să ni se acorde permisiunea de a îndeplini obligațiile de dezvoltare în termen de 10 ani de la intrarea în vigoare a drepturilor de folosință.
 - Sa ni se permită instalarea și operarea stațiilor de bază oriunde pe teritoriul național fără vreo restricție în ceea ce privește dezvoltarea la nivelul localităților incluse în Tabelul 3.2, respectiv în Tabelul 3.3., pentru a prezerva și a asigura astfel un mediu competitiv fundamentat pe criterii comerciale sustenabile.
- d) **Condiții tehnice privind utilizarea benzii 3400-3800 MHz de către stațiile de bază:** solicităm ANCOM (i) să indice clar blocurile care pot fi supuse unor astfel de limite suplimentare de putere, (ii) ca pentru astfel de blocuri să ia în considerare pentru licitație un preț de pornire mai mic în comparație cu prețurile de pornire pentru blocurile în care astfel de limitări nu s-ar aplica, (iii) să furnizeze, în timpul consultării publice curente ⁽ⁱ⁾ modul în care va fi evaluată îndeplinirea obligațiilor operatorilor (de ex. reglementarea ajustărilor necesare pentru a reflecta impactul negativ al unor astfel de limitări), precum și (ii') măsurile care urmează să fie luate imediat de ANCOM pentru a minimiza/elimina o astfel de limitare.

G. SUMELE DE PLĂTIT DE CĂTRE DEȚINĂTORII DE LICENȚĂ

- a) În ceea ce privește prețurile de pornire propuse: În conformitate cu Recomandările Comisiei Europene, pe baza analizei comparative (benchmark-ului) pe care am realizat-o, așa cum a fost prezentată în adresa noastră anterioară, propunem următoarele prețuri de pornire:
- Pentru 2 x 5 MHz 700 MHz FDD o valoare mai mică de 2.734.046 Euro
 - Pentru 1 x 5 MHz 700 MHz SDL o valoare mai mică de 309.534 Euro
 - Pentru 1 x 5 MHz 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 235.706 Euro
 - Pentru 2 x 5 MHz 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 142.831 Euro
 - Pentru 1 x 10 MHz 3400 – 3800 MHz TDD o valoare mai mică de 1.806.865 Euro
- b) În ceea ce privește tarifele anuale propuse: în conformitate cu Recomandările Comisiei Europene, pe baza analizei comparative (benchmark-ului) pe care am realizat-o, așa cum a fost prezentată în adresa noastră anterioară, propunem ca nivelul tarifelor anuale propuse să fie stabilit sub valoarea mediană după cum urmează:
- Pentru 700 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz

- o Pentru 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 0,0087 Eurocenți/populație/MHz
- o Pentru 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 0,0256 Eurocenți/populație/MHz
- o Pentru 3400 – 3800 MHz TDD o valoare mai mică de 0,0206 Eurocenți/populație/MHz

În baza acelorasi considerente mai sus mentionate, stabilirea nivelului tarifelor de utilizare în benzile de 1800 MHz și 2100 MHz sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativa (benchmark) UE:

- o Pentru 1800 MHz FDD o valoare mai mică de 0,160 Eurocenți/populație/MHz
- o Pentru 2100 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz

Tot în legătură cu tarifele anuale propunem ca mecanismul de plată să fie modificat astfel încât plățile să se facă anual, în anul următor celui în care au fost utilizate resursele de spectru.

H. INAPLICABILITATEA CANTITĂȚILOR MAXIME DE SPECTRU ÎN TIMPUL RUNDELOR SUPLIMENTARE

Pentru a evita orice posibilități de alterare a obiectivității procedurii de selecție și în vederea promovării concurenței pe termen lung, asigurând astfel condițiile adecvate pentru ca piața să răspundă nevoilor utilizatorilor, solicităm ANCOM să modifice prevederile secțiunii 4.1.3. din Caietul de Sarcini și **astfel cantitățile maxime de spectru să fie aplicabile în timpul tuturor rundelor primare, inclusiv în timpul rundelor primare suplimentare.**

I. PREȚURILE ÎN CADRUL RUNDELOR PRIMARE SUPLIMENTARE

Pentru a atenua riscul ca spectrul să rămână nevândut după procedură, solicităm ANCOM să ia în considerare modificarea prevederilor secțiunii 4.7.2 din Caietul de Sarcini și să permită **ca în cadrul rundei suplimentare prețurile de pornire să nu fie constrânse de prețurile aplicabile în ultima rundă primară sau de prețurile de rezerva pentru o potențială ofertă, permițând ofertanților să liciteze fără nicio limitare pentru prețul pe care îl consideră adecvat.**

K. În ceea ce privește secțiunea 5.3.2 privind informarea ofertanților înainte de runde primare

Având în vedere prevederile existente privind informațiile disponibile ofertanților înainte de runde primare, solicităm ANCOM să completeze prevederile secțiunii 5.3.2 din Caietul de Sarcini cu litera f: *"Odată cu anunțarea orei de începere a unei runde primare, Comisia va informa fiecare ofertant cu privire la: [...] f) rezultatele analitice, pe categorie, (număr de ofertanți, număr de blocuri, cerere în exces)".*

II. PROIECT DE DECIZIE ANCOM PENTRU PROCEDURA DE SELECȚIE

A. CANTITĂȚILE MAXIME DE SPECTRU

În linie cu poziția exprimată de Consiliul Concurenței² cu referire la cantitățile maxime de spectru în licitația din 2012³, propunem ANCOM să stabilească următoarele cantități maxime de spectru prin modificarea actualului Articol 3, alineatul 1 din Proiectul de Decizie pentru a reflecta:

- a) **Sub 1 GHz, o cantitate maximă de 2X25 MHz spectru cumulat:** în opinia noastră, pentru a continua promovarea concurenței bazată pe infrastructură, cantitatea maximă totală de spectru de frecvență în benzile FDD sub 1 GHz ar trebui să fie de 2x25 MHz, asigurând astfel condiții echitabile pentru o piață cu 4 operatori și permițând astfel tuturor celor 4 operatori să concureze ca alternative reale pe piață în beneficiul utilizatorului final.
- b) **Banda de 2600 MHz, o cantitate maximă de 2X20 MHz de spectru cumulat:** pentru a asigura o concurență între infrastructuri și a păstra bunele practici de la licitațiile anterioare, propunem ANCOM să stabilească cantitatea maximă de spectru de **2*20 MHz** în banda de 2600 MHz, astfel încât 2*20 MHz să fie cantitatea maximă de spectru în această bandă care să includă atât spectrul dobândit în licitațiile anterioare, cât și spectrul achiziționat în propusa licitație (cumulat)
- c) **Banda 3400-3800 MHz, o cantitate maximă de spectru de 1X100 MHz:** în această bandă este esențial să se impună acest plafon:
 - alături de banda de 700 MHz, banda de frecvență 3400-3800 MHz reprezintă principala resursă de spectru pentru implementarea tehnologiei 5G; prin urmare, este esențial ca toți operatorii să poată achiziționa toată cantitatea necesară de spectru în banda 3400-3800 MHz pentru a dezvolta concurența între rețele, deoarece, de exemplu, Telekom Mobile ar construi aici o rețea de la zero;
 - prin urmare, în opinia noastră, **impunerea unei cantități maxime de spectru de 100 MHz în această bandă reprezintă o condiție esențială pentru noi, pentru a fi în continuare un concurent eficient și puternic pe piață.**

B. GARANȚIA DE EXECUȚIE

Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare poziția noastră prezentată anterior cu privire la garanția de execuție.⁴ În acest context, solicităm ANCOM să elimine prevederile Articolului 11 din *Proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz* întrucât garanțiile de execuție propuse neagă complet, din perspectiva efectelor practice, intenția ANCOM de a facilita un model de plată în rate. Mai mult, regimul de garanții de execuție propus împiedică capacitatea operatorilor de a asigura investițiile 5G necesare și acoperirea necesară. Orice garanție bancară acordată pentru sume relevante de două cifre de milioane Euro împiedică utilizarea acestor facilități pentru dezvoltarea rețelei. Astfel, regimul de garanții de execuție propus este o barieră administrativă prohibitivă pentru investiții, creând un plafon pentru abilitățile noastre de a investi.

Asigurarea autorității de reglementare că taxele vor fi plătite poate fi obținută, de exemplu, prin modificarea cadrului legislative, modificare care să permită ANCOM să aplice un set variat de măsuri împotriva operatorului care nu își îndeplinește obligațiile de plată.

Un astfel de regim de garanții încalcă prevederile Considerentului 99 al Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, care prevede că: „În cazul

² http://www.consiliulconcurentei.ro/wp-content/uploads/2012/05/interventia_consiliului_concurentei_asupra_documentatiei_ancom_aferente_licitatiei_frecvente_2012.pdf

³ pentru licitație ca procedură de selecție ar trebui stabilite cantități maxime de spectru pentru a permite mai multor operatori să achiziționeze spectrul în fiecare bandă, întrucât „concurența crește determinând o valoare mai ridicată a surplusului consumatorului consumatorilor”

⁴ Va rugăm să observați adresa Telekom Romania Mobile Communication către ANCOM “Adresa privind taxele de licență”, din data de 27 iulie 2022

În care furnizarea de comunicații electronice se bazează pe resurse publice a căror utilizare este supusă autorizării specifice, statele membre ar trebui să poată acorda autorității competente pentru emiterea respectivei autorizări dreptul de a impune o taxă în scopul de a asigura utilizarea optimă a resurselor respective, în conformitate cu procedurile prevăzute în prezenta directivă. În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție, statele membre nu pot impune alte tarife sau taxe în legătură cu furnizarea de rețele și servicii de comunicații electronice decât cele prevăzute în prezenta directivă. În această privință, statele membre ar trebui să aibă o abordare uniformă în stabilirea respectivelor tarife sau taxe pentru a nu impune furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice o sarcină financiară nejustificată conexă procedurii de autorizare generală sau drepturilor de utilizare". Având în vedere cele de mai sus, solicităm ANCOM să elimine garanțiile de execuție propuse.

III. PROIECTUL CAIETULUI DE SARCINI

A. INTERFERENȚELE SPECTRULUI

Am remarcat că în Caietul de Sarcini se regăsesc diverse referiri cu privire la stadiul actual al interferențelor din spectrul care urmează să fie licitat, provenite de la operatori din țările/teritoriile învecinate (Moldova, Ungaria, Serbia, Ucraina, Crimeea), precum și referiri la faptul că în prezent ANCOM ia măsuri pentru a armoniza utilizarea spectrului. Solicităm ANCOM să ia în considerare și să includă în Caietul de Sarcini măsurile efective imediate care urmează să fie luate de ANCOM în cazul în care astfel de interferențe ar prejudicia utilizarea spectrului, în special în contextul situației geo-politice actuale, inclusiv a conflictului armat de la frontierele României. Retinem ca exemple următoarele:

a) Banda de 700 MHz:

- Situația din teren a emisiilor în banda de 700 MHz recepționate din Ucraina va fi actualizată cu cele mai recente măsurători disponibile și va fi publicată pe pagina de internet a ANCOM până la data de 15 septembrie 2022.
- Demersurile întreprinse de ANCOM în acest sens sunt în prezent în desfășurare, proiectele unor astfel de acorduri fiind supuse analizelor și negocierii, deocamdată doar cu autorități din Ungaria și Republica Moldova.

b) Banda de 1500 MHz:

- În baza Raportului ECC 295 menționat în secțiunea 2.3.1.3, autoritatea responsabilă cu gestionarea spectrului radio din Ucraina (UCRF) a elaborat și înaintat către ANCOM o propunere de Aranjament tehnic bilateral privind coordonarea utilizării benzii 1427-1518 MHz de către sistemele terestre în zonele de frontieră ale României și Ucrainei.
- Decizia ANCOM cu privire la oportunitatea încheierii Aranjamentului tehnic în condițiile propuse de partea ucraineană nu a fost încă luată, însă este posibil ca aranjamentul bilateral să fie încheiat ulterior desfășurării procedurii de selecție.

c) Banda de 3400-3800 MHz:

- ECA stipulează că atribuirile pentru cele două servicii cu statut secundar sunt limitate superior la 3410 MHz. Astfel în subbanda 3400-3410 MHz, ECA acceptă, cu statut secundar, aplicații civile și militare de radiolocație (ca o extensie a atribuirii cu statut primar pentru serviciul de radiolocație în banda 3300-3400 MHz) și aplicații pentru amatori. Faptul că subbanda 3400-3410 MHz este desemnată prin ECA, cu statut secundar, pentru aplicații militare sau civile de radiocomunicații nu înseamnă că echipamentele (civile sau militare) de radiolocație funcționează efectiv în subbanda respectivă, frecvențele purtătoare pentru astfel de aplicații fiind situate în benzi de frecvențe situate sub pragul de 3400 MHz.

- Demersurile efectuate de ANCOM în această privință sunt în desfășurare, proiecte ale unor astfel de acorduri fiind în curs de analiză și negociere, pentru moment doar împreună cu autoritățile Ungariei și Republicii Moldova. România studiază posibilitatea de a adera la un acord tehnic multilateral în banda 3400-3800 MHz semnat deja de mai multe state europene (printre care Ungaria și Serbia).

B. DURATA LICENȚELOR ȘI CALENDARUL DE PLATĂ

Potrivit Ordonanței-cadru, drepturile de utilizare se acordă de regulă pe o perioadă de 15 ani cu posibilitatea de prelungire cu 5 ani. Doar prin excepție, în condițiile prevăzute la articolul 31 alineatul (2) din Ordonanța-cadru, aceste drepturi pot fi acordate pe o perioadă de la 20 la 25 de ani, fără posibilitatea de prelungire.

Menționăm că ANCOM a ales să facă uz de excepția stabilită prin Ordonanța-cadru. În opinia noastră, având în vedere constrângerile ridicate de contextul macroeconomic extrem de dificil și imprevizibil, stabilirea unei perioade de valabilitate de 20/25 de ani poate constitui de fapt un obstacol pentru operatori în dobândirea drepturilor de utilizare. Acest lucru se datorează în principal faptului că operatorii ar trebui să plătească în perioada următoare sumele corespunzătoare taxelor de licență pe o perioadă de valabilitate de 20 de ani, în loc să poată plăti inițial doar taxele pe o perioadă de 15 ani, urmând ca ulterior, când licența va fi prelungită, să plătească taxele de licență și pentru următorii 5 ani.

Așa cum se prevede și în Strategia 5G adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 429/20.06.2019, una dintre cele mai mari provocări ale implementării rapide și omniprezente a rețelelor și aplicațiilor 5G este fezabilitatea economică pe termen scurt și mediu, fiind larg acceptat în acest moment că vor fi necesare noi servicii și modele de afaceri pentru a susține investițiile masive necesare în implementarea rețelei, cercetarea și dezvoltarea de noi produse. Toate acestea necesită timp și eforturi susținute din partea tuturor părților interesate din industrie și a autoritatilor publice.

În acest context, orice cheltuieli suplimentare mari solicitate la începutul ciclului investițional de la operatorii de telecomunicații (care vor putea extrage probabil doar o mică parte din potențialul de venituri 5G, restul fiind recoltat de industriile și jucătorii adiacenți) vor diminua exponențial viabilitatea cazului de investiție.

Având în vedere că, în mod ideal, o perioadă de 20 până la 25 de ani oferă la rândul său multiple avantaje din perspectivă operațională, apreciem că asigurarea posibilității de achitare a taxelor de licență în rate pe termen lung poate răspunde mai bine nevoilor/constrângerilor reale ale pieței, fiind aliniată la recomandările Comisiei Europene din cadrul Setului comun de instrumente pentru conectivitate⁵, care menționează că suma care nu este plătită în avans poate scădea costul capitalului și poate ajuta operatorii cu investițiile lor, deoarece vor avea mai mult capital liber de direcționat către operațiuni de bază cu efect pozitiv asupra vitezei de lansare și acoperire a rețelei.

În temeiul celor de mai sus, apreciem că o durată de licență de 20 până la 25 de ani în mod ideal poate reprezenta o abordare adecvată din perspectiva utilizării optime a spectrului radio cu condiția ca modelul de plată propus să fie revizuit astfel încât plățile să fie efectuate de către operatori în rate egale în prima jumătate a valabilității licenței, care este în toate cazurile primii 10 ani (12,5 ani în scenariul în care durata licenței este de 25 de ani), cu excepția drepturilor de utilizare în FDD 2600 MHz pentru care termenul ar fi primii 3 ani.

⁵ Setul comun de instrumente al Uniunii pentru conectivitate, în conformitate cu Recomandarea (UE) 2020/1307 a Comisiei privind un set comun de instrumente al Uniunii pentru reducerea costurilor implementării rețelelor de foarte mare capacitate și asigurarea accesului în timp util și favorabil investițiilor la spectrul radio 5G, pentru a stimula conectivitatea în sprijinul economiei. redresarea din criza COVID-19 din Uniune

C. OBLIGAȚII DE ACOPERIRE - OBLIGAȚII AFERENTE DREPTURILOR DE UTILIZARE A FRECVENȚELOR RADIO ÎN BANDA DE 700 MHz

- a) În ceea ce privește Secțiunea A2 propusă. - Acoperire cu servicii de comunicații mobile de bandă largă în zonele locuite de cel puțin 70% din populație

ANCOM propune "acoperirea cu servicii de comunicații mobile de bandă largă, cu un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot (RSRP, SS-RSRP), măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, referitor la o antenă având câștigul de 0 dBi, de minim - 85 dBm [...] a unor zone locuite de cel puțin 70% din populație, în termen de patru ani de la data acordării drepturilor, până la finalul perioadei de valabilitate a licenței."

Pe lângă provocările cunoscute pe care le aduce un simplu criteriu RSRP pe bandă, nivelul solicitat de -85dBm în combinație cu 70% din populație este foarte complex și duce la investiții mari inutile din partea operatorilor. În plus, nivelul de -85dBm nu este legat în caietul de sarcini de niciun prag de calitate pentru utilizatorul final. În opinia noastră, este adecvat să luăm în considerare un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot de -98dBm, măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, cu o antenă având câștigul de 0 dBi. Nivelul propus de noi de -98dBm este calculat folosind sensibilitatea receptorului pentru un terminal mediu de pe piață pentru furnizarea serviciului de date în bandă largă (-110dBm) și adăugând o atenuare interioară de 12dBm în banda joasă.

- b) În ceea ce privește Secțiunea A3 propusă. - Acoperire cu servicii de comunicații mobile de bandă largă, de-a lungul autostrăzilor

ANCOM propune o acoperire "cu un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot (RSRP, SS-RSRP), măsurat în exteriorul clădirilor, la o înălțime de 1,5 m deasupra solului, referitor la o antenă având câștigul de 0 dBi, de minim -92 dBm"

În opinia noastră, nivelul de -92dBm pentru acoperirea autostrăzilor este prea mare și duce la un număr inutil de mare de site-uri de-a lungul drumurilor. Propunem în schimb un semnal radio la un nivel mediu al câmpului produs de semnalul pilot de -104 dBm măsurat în exteriorul clădirilor la 1,5 m deasupra solului cu o antenă având câștigul de 0 dBi. Nivelul de -104dBm este calculat folosind sensibilitatea receptorului pentru un terminal mediu de pe piață pentru furnizarea serviciului de date în bandă largă (-110dBm) și adăugând 6 dBm în atenuarea mașinii în banda joasă.

Cu titlu general, în contextul în care amplasarea infrastructurilor de acces pentru echipamente menite să asigure acoperirea interioară în zonele enumerate necesită obținerea de drepturi de acces de la terți în raport cu care au fost înregistrate anterior dificultăți/blocaje majore în obținerea unor condiții rezonabile de acces, apreciem ca obligațiile de acoperire stabilite nu pot fi opozabile operatorilor în mod absolut. **Obligațiile trebuie să fie opozabile operatorilor doar în măsura în care este asigurat de autorități un cadru funcțional menit să oblige entitățile respective să ofere acces rezonabil.** În caz contrar, operatorii se vor afla într-o imposibilitate obiectivă de a realiza obiectivele de politică publică avute în vedere.

D. OBLIGAȚII DE ACOPERIRE - OBLIGAȚII AFERENTE DREPTURILOR DE UTILIZARE A FRECVENȚELOR RADIO ÎN BANDA 3400-3800 MHz

- a) În ceea ce privește Secțiunea 3.3.1.2.1 propusă - Obligații de acoperire

- *Ofertanții care își adjudecă drepturi de utilizare a frecvențelor radio în banda 3400-3800 MHz au obligația de acoperire cu servicii de comunicații mobile cu o viteză de transfer a datelor la utilizator în direcția descendentă (downlink) de cel puțin 100 Mbit/s, cu o probabilitate de 85% a recepției indoor, a aeroporturilor internaționale Arad, Baia Mare, Bacău, București, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași,*

Oradea, Satu Mare, Sibiu, Suceava și Timișoara, în termen de doi ani de la intrarea în vigoare a licenței. Condițiile prevăzute mai sus vor fi îndeplinite și în cazul altor aeroporturi care vor fi declarate ca fiind în categoria aeroporturi internaționale în termen de doi ani de la stabilirea categoriei internaționale pentru acestea.

Trebuie avut în vedere că recent au fost exprimate anumite preocupări din partea industriei aviației că altimetrele aeronavelor autorizate să utilizeze banda 4,2-4,4 GHz ar fi afectate de tehnologia 5G care operează în banda de 3.x GHz. Deoarece discuția este în desfășurare și, prin urmare, utilizarea benzii de 3400-3800 MHz poate fi restricționată în apropierea aeroporturilor prin reglementări aeronautice, **solicităm ca cerința de asigurare a vitezei minime de 100 Mbps la aeroport să fie valabilă numai dacă banda de 3.x GHz poate fi folosită fără restricții.**

Pe de altă parte, respectarea obligației de mai sus este strict condiționată de disponibilitatea companiilor aeroportuare de a oferi acces la infrastructură și de a permite operatorului să implementeze configurații radio menite să asigure nivelul de serviciu impus. Având în vedere cele de mai sus, **obligațiile trebuie să fie opozabile operatorilor doar în măsura în care este asigurat de către autorități un cadru funcțional menit să oblige entitățile respective să ofere acces rezonabil.** În caz contrar, operatorii se vor afla într-o imposibilitate obiectivă de a realiza obiectivele de politică publică avute în vedere.

- *Câștigătorilor procedurii de selecție care își adjudecă drepturi de utilizare în banda 3400-3800 MHz doar pentru cantitatea minim posibilă ce poate fi achiziționată în această bandă (prevăzută la secțiunea 4.1.3 lit. c) din prezentul caiet de sarcini) nu le sunt aplicabile obligațiile prevăzute în această subsecțiune.*

Considerăm că exceptarea de la obligațiile de acoperire a ofertanților care dobândesc drepturi de utilizare în banda 3400-3800 MHz doar pentru cantitatea minimă posibilă de spectru care poate fi achiziționată este o măsură discriminatorie în raport cu restul operatorilor și în același timp în detrimentul utilizatorului final. În consecință, **solicităm completarea prevederilor secțiunii 3.3.1.2.1. astfel încât obligații proporționale de acoperire să fie impuse și pentru cei care dobândesc cantitatea minimă posibilă de spectru.**

b) În ceea ce privește Secțiunea 3.3.1.2.2 propusă - Obligații de dezvoltare

- *Pentru câștigătorii mai sus menționați care nu dețineau anterior procedurii de selecție drepturi de utilizare în această bandă de frecvențe, în licențele ce le vor fi emise va fi înscrisă obligația de a instala și menține în funcțiune un număr de 1400 de stații de bază cu capacitatea de a asigura o viteză de cel puțin 100 Mbit/s/20 MHz, situate pe teritoriul național după cum urmează: a) 200 de stații de bază în funcțiune în municipiul București, după cinci ani de la intrarea în vigoare a licenței; b) 500 de stații de bază în funcțiune oriunde pe teritoriul național (excluzând București), din care minim 30 de stații de bază în fiecare dintre localitățile menționate în Tabelul 3.2, după cinci ani de la intrarea în vigoare a licenței; c) 1200 de stații de bază în funcțiune oriunde pe teritoriul național (excluzând București), din care minim 15 stații de bază în fiecare dintre localitățile menționate în Tabelul 3.3, după opt ani de la intrarea în vigoare a licenței.*

În prezent, Telekom Romania Mobile nu deține drepturi de utilizare în cadrul acestei benzi din motive independente de voința sa, având în vedere că în 2015, deși argumentele și comentariile noastre au fost apreciate ca fiind pertinente, s-a preferat utilizarea modului FDD și acest lucru ne-a obligat să nu participăm la licitație, din motive operaționale.

Întrucât banda de frecvență 3400-3800 MHz alături de banda de 700 MHz reprezintă principalele resurse de spectru pentru implementarea tehnologiei 5G, este esențial pentru noi să putem obține o cantitate semnificativă de drepturi de utilizare în bandă fără a pune în pericol capacitatea investițională necesară implementării unei rețele de la zero. Aceasta va fi o povară suplimentară pentru noi în comparație cu ceilalți

concurenți de pe piață care oferă deja servicii prin utilizarea spectrului radio din această bandă pe baza licențelor acordate în 2015.

După cum sa menționat deja, valoarea ARPU în România este cea mai scăzută din țările UE, influențată de concurența intensă de pe piață și de faptul că România detine al doilea cel mai scăzut PIB pe cap de locuitor. De asemenea, criza economică pune o presiune suplimentară. Din această perspectivă, apreciem că, în special pentru noii intrați în banda de 3.x GHz, dezvoltarea inițială va fi mai degrabă determinată de cerere și de cazuri de utilizare. Având în vedere potențiala noastră poziție de nou intrat în bandă, apreciem că stabilirea unor obligații de implementare destul de asemănătoare și cu termene limită apropiate de cele stabilite pentru operatorii care dețin deja drepturi de utilizare în această bandă împreună cu obligația de a dezvolta în aceleași zone geografice contravin scopului asigurării unui mediu investițional sănătos în ceea ce privește intensitatea investițiilor vs rentabilitatea investiției.

În opinia noastră, obligațiile prevăzute de secțiunea 3.3.1.2.2 sunt foarte oneroase/dificil de îndeplinit și nu țin cont de un tratament echitabil al nou intraților în această bandă, permițând o diferență uriașă (având în vedere nivelul și intensitatea investiției necesare) între operatorii existenți (toți operatorii de telefonie mobilă, cu excepția Telekom Romania Mobile) și potențial nou intrați în bandă.

Având în vedere nivelul propus al prețurilor de pornire, tarifele de utilizare propuse și obligațiile de acoperire pe care trebuie să le îndeplinim într-un ritm mai intens (comparativ cu ceilalți operatori deja prezenți în bandă), ansamblul business case-ului pentru noi reflectă o potențială distorsiune de piață, împiedicându-ne (în comparație cu ceilalți operatori deja prezenți în bandă) să achiziționăm spectrul necesar inovației și creșterii.

Conform principiilor politicii europene armonizate privind spectrul de frecvențe, aplicarea celui mai adecvat și mai puțin oneros sistem de autorizare cu o procedură deschisă, *nediscriminatorie* și transparentă servește cel mai bine pentru a obține cel mai eficient rezultat al vânzărilor de spectru, asigurând utilizarea optimă a acestor resurse.

Obligațiile de dezvoltare propuse reprezintă o cerință care nu poate fi îndeplinită în condiții realiste de către noi în condiții de eficiență economică. Chiar dacă funcționează bine și este competitivă, piața de telefonie mobilă din România rămâne caracterizată de rate foarte scăzute de rambursare a investițiilor și ARPU extrem de scăzut (cel mai scăzut din UE) și, prin urmare, credem că implementarea 5G ar trebui să fie, cel puțin pentru nou intrați în 3.x GHz, mai degrabă o decizie determinată de cerere (ex. evoluția tehnologică), decât una impusă de reglementări.

Având în vedere aspectele de mai sus, solicităm să se asigure un tratament egal între operatorii existenți (care dețin drepturi de utilizare în banda de 3.x GHz cel puțin din 2015) și nou intrați și astfel:

- aceștia din urmă să poată îndeplini obligațiile de dezvoltare într-o perioadă maximă de 10 ani de la intrarea în vigoare a drepturilor de utilizare. În cazul în care acest lucru nu se va face și nou intrații nu ar beneficia de un tratament similar, rezultatul va fi o denaturare semnificativă a concurenței
- acestora din urmă să li se permită instalarea și operarea stațiilor de bază oriunde pe teritoriul național fără vreo restricție în ceea ce privește dezvoltarea la nivelul localităților incluse în Tabelul 3.2, respectiv în Tabelul 3.3., pentru a prezerva și a asigura astfel un mediu competitiv fundamentat pe criterii comerciale sustenabile.

c) Referitor la Secțiunea 3.3.1.3 propusă - Prevederi asociate obligațiilor

- *Conform paragrafului 9) ") În cazul în care un operator (locatar) închiriază spectrul unei alte persoane (locatar), în evaluarea îndeplinirii obligațiilor de acoperire și/sau dezvoltare se vor lua în considerare și acoperirea/stațiile de bază deținute/operate de locatar în spectrul radio închiriat, cu condiția ca utilizatorii rețelei locatarului să aibă acces gratuit în rețeaua locatarului."*

Solicitare de clarificare: Vă rugăm să clarificați ce ipoteză este luată în considerare de acest paragraf: îndeplinirea obligațiilor de acoperire și/sau de dezvoltare pentru rețeaua locatarului sau a rețelei locatarului?

d) Referitor la Secțiunea 3.3.3.5.1. propusă - Condiții tehnice de utilizare a benzii 3400-3800 MHz de către stațiile de bază

- *In cadrul secțiunii section 3.3.3.5.1. ANCOM stabilește limite suplimentare de putere de referință pentru protejarea sistemelor de comunicații radio sub 3400 MHz și peste 3800 MHz menționând că "Limitele suplimentare de putere de referință indicate în tabel sunt pentru informare și se vor aplica numai la solicitarea autorității, dacă situația o va cere."*

Prevederile de mai sus generează o lipsă de predictibilitate pentru operatori și au un impact negativ asupra valorii blocurilor de spectru relevante vizate. În acest sens, solicităm ANCOM:

- să indice clar blocurile care pot fi supuse unor astfel de limite suplimentare de putere de referință;
- pentru astfel de blocuri să ia în considerare un preț de pornire mai mic pentru licitație în comparație cu prețurile de pornire pentru blocurile în care astfel de limitări nu s-ar aplica;
- să furnizeze, în timpul consultării publice curente (i) modul în care va fi evaluată îndeplinirea obligațiilor operatorilor (de exemplu, prevederea ajustărilor necesare pentru a reflecta impactul negativ al unor astfel de limitări), precum și (ii) măsurile imediate care trebuie să fie luate de ANCOM pentru a minimiza/elimina astfel de limitări.
- *Pentru a asigura cea mai bună utilizare a spectrului, considerăm că ANCOM ar trebui să vizeze o metodă comună de sincronizare și un model TDD care să fie utilizat de toți deținătorii de licență iar o astfel de metodologie ar trebui să facă parte din Caietul de Sarcini.*

E. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 3.6. - SUMELE CE URMEAZĂ A FI ACHITATE DE TITULARII LICENȚELOR

a) În ceea ce privește prețurile de pornire propuse

Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare observațiile noastre transmise anterior în cadrul consultării publice privind prețurile de pornire⁶, pe care le rezumăm după cum urmează:

- Nivelul prețurilor de pornire propuse pentru licențe este extrem de ridicat, în fiecare dintre benzile pe care ANCOM intenționează să le includă în licitație; analizele comparative (benchmark-urile) europene arată că prețurile de pornire propuse în România nu numai că sunt cu mult peste prețurile de pornire ale licitațiilor similare, dar în multe cazuri sunt semnificativ peste prețurile finale ale altor proceduri de licitație
- Considerăm că motivul principal este metodologia utilizată de ANCOM în efectuarea propriei analize comparative (benchmark) deoarece:
 - Sunt utilizate prețurile finale de licitație pentru analiza comparativă, în timp ce ar trebui utilizate prețurile de pornire de licitație
 - Venitul mediu per utilizator (ARPU) din România este în prezent cel mai scăzut din UE și acest lucru trebuie reflectat în metodologie, deoarece are un impact fundamental asupra accesibilității spectrului
- Astfel, prețurile de pornire propuse se bazează pe ipoteze incomplete, deci incorecte, în procesul de analiza comparativă; credem că o analiză (benchmarking) corectă ar trebui să ia în considerare:

⁶ privind Proiectul de Hotărâre de Guvern privind stabilirea cuantumului minim al taxei de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz, precum și condițiile de plată a taxa de licență on the Draft Government Decision on setting the minimum amount of the licence fee for granting the rights of use of radio frequencies available in the 700 MHz, 1500 MHz bands, 2600 MHz and 3400-3800 MHz, as well as the conditions of payment of the licence fee

- Prețuri inițiale și nu finale;
- Prețurile nominale ar trebui normalizate nu numai în funcție de durata drepturilor și de populație, ci și de nivelurile ARPU, pentru a ține cont de accesibilitatea serviciilor mobile în diferite țări.
- Utilizarea unei ipoteze adecvate ar trebui să elimine pericolul de a oferi prețuri de pornire foarte mari, ceea ce este probabil să conducă la unul dintre următoarele rezultate:
 - Vor rămâne după licitație frecvențe nealocate din cauza interesului scăzut din partea potențialilor participanți;
 - Dacă frecvențele sunt achiziționate la prețul propus sau mai mare, ofertanții câștigători vor fi nevoiți să crească prețurile de vânzare cu amănuntul și astfel să scadă accesibilitatea serviciilor 5G și să scadă rata de adopție;
 - Fiecare dintre rezultatele precedente va avea un impact negativ foarte puternic asupra utilizatorilor finali.
- După cum însăși ANCOM a observat în Nota de Fundamentare a Proiectului de Hotărâre de Guvern, *„taxele de licență pentru drepturile de utilizare a spectrului radio pot influența deciziile de a solicita sau nu astfel de drepturi și de a utiliza sau nu resursele spectrului de frecvențe radio.”* Aceasta înseamnă că prețurile de pornire mai scăzute sunt susceptibile de a atrage mai mulți concurenți la licitație, să permită o mai bună utilizare a spectrului, pentru a facilita dezvoltarea de servicii inovatoare și mai bune, pentru a permite operatorilor să facă mai multe investiții și, în consecință, România să obțină o împlinire mai rapidă a obiectivelor de conectivitate ale UE 2025.
- În conformitate cu Recomandările Comisiei Europene, pe baza analizei comparative (benchmark-ului) pe care am realizat-o, așa cum am prezentat în adresa noastră anterioară, propunem următoarele prețuri de pornire:
 - Pentru 2 x 5 MHz 700 MHz FDD o valoare mai mică de 2.734.046 Euro;
 - Pentru 1 x 5 MHz 700 MHz SDL o valoare mai mică de 309.534 Euro;
 - Pentru 1 x 5 MHz 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 235.706 Euro;
 - Pentru 2 x 5 MHz 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 142.831 Euro;
 - Pentru 1 x 10 MHz 3400 – 3480 MHz TDD o valoare mai mică de 1.806.865 Euro.

b) În ceea ce privește tarifele anuale propuse

Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare observațiile noastre transmise în cadrul consultării publice cu privire la nivelul tarifelor anuale propuse, pe care le rezumăm după cum urmează:

- Cu titlu de observație generală, reținem în primul rând că nivelul tarifelor anuale propuse este extrem de ridicat, în fiecare dintre benzile pe care ANCOM intenționează să le includă în licitație, precum și în toate celelalte benzi. Analizele comparative (benchmarks) europene arată că tarifele anuale propuse în România sunt cu mult peste, nu numai în comparație cu țările din Europa Central-Estică, ci și cu țările din Europa de Vest.
- Am observat că propunerea ANCOM nu include referințe de analiza comparativă (benchmark) cu alte țări din UE, în timp ce astfel de referințe (în mod limitat) au fost luate în considerare de ANCOM la propunerea taxelor de licență. Considerăm că metodologia corectă care trebuie aplicată pentru stabilirea tarifelor anuale de utilizare ar trebui să țină cont de referințele de analiza comparativă (benchmark) cu alte țări din UE, normalizate cu:
 - PIB pe cap de locuitor: România ocupă penultimul loc între țările UE;
 - Populația;

- nivelurile ARPU pentru a se ține cont de accesibilitatea serviciilor de telefonie mobilă în diferite țări, întrucât ARPU din România este în prezent cel mai scăzut din UE și acest aspect trebuie reflectat în metodologia de aplicat pentru stabilirea tarifelor anuale de utilizare, întrucât are un impact fundamental asupra accesibilității spectrului în general.
 - Utilizarea unor ipoteze adecvate ar trebui să elimine pericolul stabilirii unor tarife anuale foarte mari sau foarte mici. În special, stabilirea unor tarife anuale foarte mari are probabilitatea să conducă la unul dintre următoarele rezultate:
 - Vor rămâne frecvențe nealocate după licitație din cauza interesului scăzut din partea potențialilor participanți;
 - Detinatorii de licențe vor fi nevoiți să-și crească prețurile de vânzare cu amănuntul și/sau să-și reducă investițiile în rețea și, astfel, va scădea accesibilitatea serviciilor mobile în general și a serviciilor 5G în special, scăzând rata de adopție;
 - Fiecare dintre rezultatele menționate anterior va avea un impact negativ foarte puternic asupra utilizatorilor finali.
 - Mai mult, avem în vedere prevederile OUG 111/2011, conform cărora tariful de utilizare a spectrului trebuie stabilit în așa fel încât *"[...] să asigure utilizarea optimă a frecvențelor radio și să fie justificat obiectiv, transparent, nediscriminatoriu și proporțional cu scopul pentru care este destinat"*; în considerarea acestei prevederi, remarcăm discrepanța puternică dintre scopul declarat de a facilita implementarea 5G și impactul practic al majorării propuse a tarifelor anuale de utilizare în 3.x GHz, care, conform ANCOM, ar urma să crească cu **472%**. Un astfel de nivel al tarifelor anuale de utilizare în 3.x GHz **ar fi prohibitiv pentru investiții** și convingerea noastră puternică este că ANCOM trebuie să mențină nivelul actual al tarifelor în toate benzile sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativă (benchmark) UE prezentată, după cum urmează:
 - Pentru 700 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz
 - Pentru 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 0,0087 Eurocenți/populație/MHz
 - Pentru 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 0,0256 Eurocenți/populație/MHz
 - Pentru 3400 – 3800 MHz TDD o valoare mai mică de 0,0206 Eurocenți/populație/MHz
- În baza acelorasi considerente mai sus menționate, stabilirea nivelului tarifelor de utilizare în benzile de 1800 MHz și 2100 MHz sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativă (benchmark) UE:
- Pentru 1800 MHz FDD o valoare mai mică de 0,160 Eurocenți/populație/MHz
 - Pentru 2100 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz
- În scopul creșterii fluxului de numerar disponibil operatorilor pentru modernizarea rețelelor, considerăm că trebuie ajustate și condițiile de plată a tarifelor de utilizare a spectrului, iar mecanismul ar trebui să lătureze pe cel aferent plății altor resurse limitate (respectiv numerotată). Prin urmare, propunem ca mecanismul de plată să fie modificat astfel încât plățile să se facă anual, în anul următor celui în care au fost utilizate resursele de spectru.

F. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 4.1.3. - CANTITĂȚILE MAXIME DE SPECTRU

În linie cu poziția exprimată de Consiliul Concurenței⁷ cu referire la cantitățile maxime de spectru în licitația din 2012⁸, propunem ANCOM să stabilească următoarele cantități maxime de spectru:

- a) **Sub 1 GHz, o cantitate maximă de 2X25 MHz spectru cumulat:** în opinia noastră, pentru a continua promovarea concurenței bazată pe infrastructură, cantitatea maximă totală de spectru de frecvență în benzile FDD sub 1 GHz ar trebui să fie de 2x25 MHz, asigurând astfel condiții echitabile pentru o piață cu 4 operatori și permițând astfel tuturor celor 4 operatori să concureze ca alternative reale pe piață în beneficiul utilizatorului final.
- b) **Banda de 2600 MHz, o cantitate maximă de 2X20 MHz de spectru cumulat:** pentru a asigura o concurență între infrastructuri și a păstra bunele practici de la licitațiile anterioare, propunem ANCOM să stabilească cantitățile maxime de spectru, prin modificarea prevederilor actuale ale secțiunii 4.4.1.3, astfel încât 2*20 MHz să fie cantitatea maximă de spectru în banda de 2600 MHz care să includă atât spectrul dobândit în licitațiile anterioare, cât și spectrul achiziționat în propusa licitație (cumulat)
- c) **Banda 3400-3800 MHz, o cantitate maximă de spectru de 1X100 MHz:** în această bandă este critic să se impună acest plafon:
 - Alături de banda de 700 MHz, banda de frecvență 3400-3800 MHz reprezintă principala resursă de spectru pentru implementarea tehnologiei 5G; prin urmare, este esențial ca toți operatorii să poată achiziționa toată cantitatea necesară de spectru în banda 3400-3800 MHz pentru a dezvolta concurența între rețele, deoarece, de exemplu, Telekom Mobile ar construi aici o rețea de la zero;
 - prin urmare, în opinia noastră, **impunerea unei cantități maxime de spectru de 100 MHz în bandă reprezintă o condiție prealabilă esențială pentru noi, pentru a fi în continuare un concurent eficient și puternic pe piață.**

G. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 4.7.2: INAPLICABILITATEA CANTITĂȚILOR MAXIME DE SPECTRU ÎN TIMPUL RUNDELOR SUPLIMENTARE

- *"În situația organizării runde primare suplimentare, dacă în urma desfășurării rundelor primare rămân blocuri de frecvențe neadjuicate, regulile de mai sus privind limitarea cantității maxime de spectru ce poate fi deținută de un operator nu se vor mai aplica."*

ANCOM a dezvoltat principiile armonizate ale UE pentru politica și reglementarea spectrului, inclusiv măsuri împotriva teaurizării spectrului. Astfel, a stabilit cantități maxime de spectru pentru a evita eventualele distorsiuni care ar putea apărea din concentrarea unor cantități mari de spectru în mâinile operatorilor dominanti. Într-adevăr, o astfel de concentrare are potențialul de a modifica peisajul competitiv și de a amenința pe termen lung mediul echilibrat de care se bucură o piață cu 4 operatori.

Cu toate acestea, ANCOM a decis să elimine regula cantităților maxime de spectru în cazul în care există blocuri de frecvență încă nealocate după rundele primare. În opinia noastră, o astfel de eliminare a plafonului de spectru poate împiedica respectarea principiilor armonizate ale politicii europene în domeniul spectrului. Mai mult, în acest context, propunerea ANCOM de limitare a aplicabilității cantităților maxime de spectru doar pentru rundele primare și nu și pentru runda primară suplimentară poate permite și chiar stimula unii jucători să achiziționeze cantități mari de spectru folosind puterea lor superioară de cumpărare, înlăturând astfel posibilitatea ca ceilalți operatori să poată achiziționa spectrul esențial, necesar pentru a asigura continuitatea furnizării serviciilor cu tehnologii de nouă generație.

⁷ http://www.consiliulconcurentei.ro/wp-content/uploads/2012/05/interventia_consiliului_concurentei_asupra_documentatiei_ancom_aferente_licitatiei_frecvente_2012.pdf

⁸ pentru licitație ca procedură de selecție ar trebui stabilite cantități maxime de spectru pentru a permite mai multor operatori să achiziționeze spectrul în fiecare bandă, întrucât „concurența crește determinând o valoare mai ridicată a surplusului bunăstării consumatorilor”

Pentru a evita orice posibilități de alterare a obiectivității procedurii de selecție și în vederea promovării concurenței pe termen lung, asigurând astfel condițiile adecvate pentru ca piața să răspundă nevoilor utilizatorilor, Telekom Romania Mobile solicită ANCOM să modifice prevederile din secțiunea 4.1.3. și astfel cantitățile maxime de spectru să fie aplicabile în toate rundele primare, inclusive în cadrul runde primare suplimentare.

H. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 4.4.1: GARANȚIA DE EXECUȚIE

Din motivele explicate mai sus în Secțiunea I.B. din prezentul document, **solicităm ANCOM să elimine garanțiile de execuție propuse.**

I. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 4.7.2: PREȚURILE ÎN CADRUL RUNDELOR PRIMARE SUPLEMENTARE

- *În cazul în care în urma centralizării ofertelor inițiale sau în urma rundelor primare au rămas blocuri de frecvențe neadjuocate, ANCOM va organiza o rundă primară suplimentară de ofertare. În această rundă, nu există limite maxime în privința sumei ofertate, însă sunt aplicabile limite minime, conform regulilor specifice prevăzute în secțiunea 5.4.3.*

Practic aceasta înseamnă că fie prețurile aplicabile în ultima rundă primară, fie prețurile de rezerva vor fi limite minime. După cum am menționat deja, în opinia noastră, condițiile actuale de alocare a spectrului sunt **extrem de oneroase** (respectiv prețuri de rezerva foarte mari, garanție de execuție, tarife de utilizare foarte mari, obligații de acoperire/dezvoltare foarte complexe și costisitoare). **Abordarea actuală nu reflectă principiile politicii europene armonizate în domeniul frecvențelor de spectru care cer Statelor Membre să aplice sistemul de autorizare cel mai adecvat și cel mai puțin oneros, cu o procedură deschisă, nediscriminatorie și transparentă, pentru a obține cel mai eficient rezultat al vânzării de spectru și pentru a asigura utilizarea optimă a acestor resurse.**

În aceste condiții, pentru a atenua riscul ca spectrul să rămână nevândut după procedură, solicităm ANCOM să ia în considerare modificarea acestei secțiuni și să permită ca, în cadrul runde suplimentare, **prețurile de pomire să nu fie constrânse de prețurile aplicabile în ultima rundă primară sau de prețurile de rezerva pentru o ofertă potențială, permițând ofertanților să liciteze fără nicio limitare pentru prețul pe care aceștia îl consideră adecvat.**

K. PRIVIND SECȚIUNEA PROPUȘĂ 5.3.2 - INFORMAREA OFERTANȚILOR ÎNAINTE DE RUNDELE PRIMARE

- *Odată cu anunțarea orei de începere a unei runde primare, Comisia va informa fiecare ofertant cu privire la: a) durata runde respective (ore, minute), menționând expres ora de încheiere a acesteia; b) prețurile pentru fiecare categorie aplicabile în cadrul runde în cauză; c) categoria de blocuri pentru care cererea a fost excedentară; d) eligibilitatea sa pentru depunerea de oferte în runda respectivă (exprimată ca număr de puncte de eligibilitate); și e) numărul de drepturi de extindere rămase.*

În opinia noastră, un nivel atât de scăzut de transparență împiedică dinamica competitivă a licitației avute în vedere. Acest aspect ar trebui modificat pentru a respecta principiile armonizate ale UE pentru procedurile de atribuire a spectrului. Aceasta necesită o structurare deschisă, nediscriminatorie și mai ales transparentă a procedurii. Acest lucru trebuie luat în considerare atât pentru perioada de dinainte cât și în timpul procedurii.

Având în vedere cele de mai sus, solicităm să fie dezvăluite la sfârșitul fiecărei runde mai multe informații. Acest aspect este cu atât mai important având în vedere că rundele ascendente sunt concepute pentru a releva informații, dar pe baza modelului actual, ofertanții primesc foarte puține informații (respectiv ofertanții nici măcar nu sunt informați asupra cererii totale pentru fiecare bloc după o rundă primară). În opinia noastră, ofertanții trebuie să aibă mult mai multe informații pentru a efectua cu exactitate evaluarea spectrului în timpul licitației.

Având în vedere aspectele menționate anterior, Telekom Romania Mobile solicită ANCOM să completeze prevederile secțiunii 5.3.2 cu o nouă literă f), după cum urmează: *"Odată cu anunțarea orei de începere a unei runde primare, Comisia va informa fiecare ofertant cu privire la: [...] f) rezultatele analitice, pe categorii, (număr de ofertanți, număr de blocuri, cerere în exces)".*

Telekom Romania Mobile Communications S.A.
Divizia Resurse Umane, Juridic și Afaceri Externe Reglementări și Securitate
Nr. 110822/TKRM/TM/JRR/186468

CĂTRE:

Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații ("ANCOM")
In atenția Domnului. Președinte Vlad Stefan Stoica

Stimate Domnule Președinte,

Prin prezenta, Telekom Romania Mobile Communications S.A. vă înainteză comentariile și observațiile sale cu privire la **Proiectul de Decizie pentru modificarea și completarea Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 551/2012 privind stabilirea tarifului de utilizare a spectrului ("Proiectul de Decizie")**.

Ne exprimăm deosebita apreciere pentru transparența instituțională a ANCOM și continuăm să ne bazăm pe o colaborare fructuoasă cu ANCOM și în cadrul actualului proces de consultare, alături de cealaltă consultare publică în derulare privind licitația de spectru 5G, având încredere că împreună putem construi cadrul de succes pentru licitația de spectru propusă care să faciliteze investițiile în servicii mobile de viitor pe care România le merită.

Având în vedere că nivelul optim al tarifelor anuale de utilizare a spectrului este legat în mod direct și intrinsec atât de taxele de licență a spectrului cât și de condițiile de acordare a licențelor, în special în ceea ce privește condițiile de acoperire:

1. Solicităm respectuos ANCOM să ia în considerare prezentul document în legătură directă cu observațiile transmise la 27 iulie 2022 cu privire la **Proiectul Hotărârii de Guvern privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în cadrul benzilor 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență**.
2. Ne rezervăm dreptul de a depune observații suplimentare cu privire la tarifele anuale în cadrul consultărilor publice privind (i) *Proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz* și (ii) *Proiectul Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, în benzile de 700 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz*, care au ca termen limită 16 august 2022.

Cu considerație,
Dina Tsybulska
Chief Executive Officer
Telekom Romania Mobile Communications S.A.

DZINA
TSYBULSKA
YA

Digitally signed by
DZINA
TSYBULSKAYA
Date: 2022.08.12
16:01:00 +03'00'

1. Sumar Executiv

În principiu apreciem adecvată propunerea ANCOM de reducere temporară a tarifelor de utilizare în scopul accelerării realizării obiectivelor naționale de conectivitate prevăzute în *Strategia 5G pentru România*, observând totodată ca nivelul tarifelor anuale propuse este peste nivelul rezultat din analiza comparativă – benchmarking pe care am efectuat-o având ca baza de referință nivelul tarifelor anuale din alte state europene. De aceea, va supunem atenție următoarele observații pe care solicităm ANCOM să le ia în considerare și în consecință să modifice proiectul de decizie propus, după cum urmează:

1. Înlăturarea condiției de cumpărare în banda de 700 MHz pentru a putea obține reducerea tarifelor anuale cu minim 30% în benzile de 800 MHz și 900 MHz, alături de menținerea reducerii cu 30% a tarifelor anuale pe toată durata licențelor pentru 700 MHz, 800 MHz și 900 MHz.
2. Revizuirea metodologiei de stabilire a tarifelor anuale de utilizare aplicând toți indicatorii relevanți, inclusiv PIB-ul pe cap de locuitor (PIB) al României sau Venitul mediu per utilizator (ARPU).
3. Stabilirea nivelului tarifelor în toate benzile **sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativă (benchmark) UE**, în scopul de a crea cadrul de investiții adecvat pentru implementarea rapidă a rețelelor 5G, după cum urmează:
 - a) Pentru 700 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz;
 - b) Pentru 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 0,0087 Eurocenți/populație/MHz;
 - c) Pentru 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 0,0256 Eurocenți/populație/MHz;
 - d) Pentru 3400 – 3800 MHz TDD o valoare mai mică de 0,0206 Eurocenți/populație/MHz.
4. În baza aceluiași considerente mai sus menționate, stabilirea nivelului tarifelor în benzile de 1800 MHz și 2100 MHz sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativă (benchmark) UE:
 - a) Pentru 1800 MHz FDD o valoare mai mică de 0,160 Eurocenți/populație/MHz;
 - b) Pentru 2100 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz;
5. Modificarea mecanismului de plată a tarifelor anuale de utilizare astfel încât tarifele de utilizare a frecvențelor să fie plătite – ca și în cazul altor resurse limitate (respectiv numerotația) - în anul următor celui în care au fost utilizate.

Cu titlu de observație generală, reținem în primul rând că nivelul tarifelor anuale propuse este extrem de ridicat, în fiecare dintre benzile pe care ANCOM intenționează să le aducă la licitație, precum și în toate celelalte benzi. Analizele comparative (benchmarks) europene arată că tarifele anuale propuse în România sunt mult mai ridicate, nu numai în comparație cu țările din Europa Centrală și de Est, ci și cu țările din Europa de Vest.

Am observat că propunerea ANCOM nu include referințe de analiză comparativă (benchmark) cu alte țări din UE, în timp ce astfel de referințe (în mod limitat) au fost luate în considerare de ANCOM la propunerea taxelor de licență. Considerăm că metodologia

corectă care trebuie aplicată pentru stabilirea tarifelor anuale de utilizare ar trebui să țină cont de referințele de analiza comparativă (benchmark) cu alte țări din UE, normalizate cu:

- PIB pe cap de locuitor: România ocupă penultimul loc între țările UE;
- Populația;
- nivelurile ARPU pentru a se ține cont de accesibilitatea serviciilor de telefonie mobilă în diferite țări, întrucât ARPU din România este în prezent cel mai scăzut din UE și acest aspect trebuie reflectat în metodologia ce trebuie aplicată pentru stabilirea tarifelor anuale de utilizare, întrucât are un impact fundamental asupra accesibilității la spectru în general.

Utilizarea unor ipoteze adecvate ar trebui să elimine pericolul stabilirii unor tarife anuale foarte mari sau foarte mici. În special, stabilirea unor tarife anuale foarte mari are probabilitatea să conducă la unul dintre următoarele rezultate:

- frecvențe ramase nealocate după licitație din cauza interesului scăzut din partea potențialilor participanți;
- detinatorii de licențe vor fi obligați să-și crească prețurile de vânzare cu amănuntul și/sau să-și reducă investițiile în rețea și, astfel, să scadă accesibilitatea serviciilor mobile în general și a serviciilor 5G în special, scăzând astfel rata de adopție.

Fiecare dintre rezultatele menționate anterior va avea un impact negativ foarte puternic asupra utilizatorilor finali. Mai mult, avem în vedere prevederile OUG 111/2011, conform cărora tariful de utilizare a spectrului trebuie stabilit în așa fel încât "[...] să asigure utilizarea optimă a frecvențelor radio și să fie **obiectiv justificat, transparent, nediscriminatoriu și proporțional** cu scopul pentru care este destinat".

În lumina celor menționate anterior, remarcăm discrepanța puternică dintre scopul declarat de a facilita implementarea 5G și impactul practic al majorării propuse a tarifelor anuale de utilizare în 3.X GHz, care, conform ANCOM, ar urma să crească cu 472%. Un astfel de nivel al tarifelor anuale de utilizare în 3.X GHz ar fi prohibitiv pentru investiții și convingerea noastră puternică este că ANCOM trebuie să mențină nivelul actual al tarifelor în toate benzile sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativă (benchmark) UE prezentată. Astfel, ANCOM ar crea cadrul de investiții adecvat pentru implementarea rapidă a rețelelor 5G în România, în vederea îndeplinirii obiectivelor Strategiei 5G pentru România.

În scopul creșterii fluxului de numerar disponibil operatorilor pentru modernizarea rețelelor, considerăm că trebuie ajustate și condițiile de plată a tarifelor de utilizare a spectrului, iar mecanismul ar trebui să fie similar cu cel utilizat în cazul altor resurse limitate (numerație). Prin urmare, **propunem ca mecanismul de plată să fie modificat astfel încât plata tarifelor de utilizare să se facă anual, în anul următor celui în care au fost utilizate resursele de spectru.**

2. **Înlăturarea condiției de cumpărare în banda de 700 MHz pentru a putea obține reducerea tarifelor anuale cu minim 30% în benzile de 800 MHz și 900 MHz, alături de menținerea reducerii cu 30% a tarifelor anuale pe toată durata licențelor pentru 700 MHz, 800 MHz și 900 MHz.**

După cum am menționat deja, dorim să ne exprimăm aprecierea față de propunerea ANCOM de reducere a tarifelor de utilizare pentru unele dintre benzile de peste 1GHz, și anume pentru benzile de frecvență de 1.800 MHz, 2.100 MHz și 2.600 MHz, observând totodată ca nivelul tarifelor anuale propuse este încă peste nivelul rezultat din analiza comparativă – benchmarking pe care am efectuat-o, având ca bază de referință nivelul tarifelor anuale din alte state europene.

Ne menținem poziția exprimată anterior că o astfel de reducere ar trebui să se aplice și benzilor de spectru sub 1 GHz, **fără condiția de a achiziționa spectru în banda de 700 MHz având în vedere următoarele:**

A. Consecvența cu Strategia 5G pentru România

Strategia 5G pentru România, adoptată de Guvernul României în 2019¹, prevede ca *"Progresul tehnologic în modurile în care rețelele mobile utilizează frecvențele radio, precum și noile provocări în perspectiva dezvoltării masive a rețelelor 5G, sunt de natură să recomande o re-gândire a modelelor actuale de tarifare a utilizării spectrului radio într-o abordare pro-competitivă, care ar trebui să conducă decisiv la reducerea acestora."*².

Considerăm că reducerea propusă ar respecta prevederile secțiunii 7.1 *Spectrul optim pentru 5G* din HG 429/2019, numai în cazul în care se elimină **condiția de achiziție de spectru în banda de 700 MHz, întrucât Hotărârea Guvernului nu include prevederi care să permită stabilirea unei asemenea condiții.**

De asemenea, *Strategia 5G pentru România* precizează că *"benzile de 700 MHz, 3,4-3,8 GHz și 24,25-27,5 GHz sunt benzi cheie pentru implementarea 5G în România, similar celorlalte state membre ale Uniunii Europene"*.

B. Mediul competitiv necesită lipsa constrângerilor care să împiedice strategia 5G pentru bunăstarea consumatorilor

Operatorii de telefonie mobilă își proiectează strategia pe o anumită piață luând în considerare diferite combinații ale resurselor de spectru, care să le permită să aibă atât benzi de acoperire, cât și de capacitate.³. Pentru o implementare optimă a 5G, este nevoie atât de

¹ Emisa prin Hotărârea Guvernului nr. 429/2019

² https://www.ancom.ro/uploads/articles/Strategia%205G_rev%2010_06_2019%20-%20final%20no%20track.pdf

³ În conformitate cu HG 429/2019, de aprobare a Strategiei 5G pentru România, realizarea unor performanțe specifice 5G impune ca, pe lângă utilizarea benzilor de spectru sub 1GHz, să fie utilizate și benzile superioare: "Furnizarea unor viteze de

bandă de spectru înaltă (capacitate) cât și de bandă de spectru joasă (acoperire). Constrangerea unui operator de telefonie mobilă să achiziționeze spectru în banda de 700 MHz, deși are deja frecvențe în 800 MHz și 900 MHz – spectru de acoperire – sub presiunea indusă artificial de reduceri de tarife anuale, poate genera efecte negative, cum ar fi, de exemplu, tezurizarea spectrului, care încalcă cadrul de reglementare aplicabil, întrucât un astfel de scenariu va afecta grav utilizarea optimă a spectrului radio.

Operatorii de telefonie mobilă trebuie să se bucure în continuare de libertatea de a-și defini strategia, în ceea ce privește benzile de acoperire și capacitate; condiția propusă de achiziție a spectrului în 700 MHz pentru a beneficia de reduceri anuale de tarife, **în timp ce această condiție nu se întemeiază pe niciun motiv obiectiv**, ar trebui eliminată complet. Mai mult decât atât, eliminarea acestei condiții este singura modalitate care garantează ca nu se aduce atingere aplicării principiului neutralității tehnologice.

După cum am aratat mai sus, nu ar trebui să existe constrângeri asupra operatorului în luarea deciziei cu privire la ce frecvențe de benzi joase să achiziționeze, ceea ce, în cazul dat, poate face mai puțin atractive, pentru investiții și scopuri operaționale pe termen lung, frecvențele de 800 MHz și 900 MHz deja achiziționate.

C. Efecte discriminatorii nedorite împotriva Telekom Mobile

Ca istoric, în 2015, când banda de 3.x GHz era deja declarată la nivel european *ca bandă primară pentru implementarea 5G*, Telekom Mobile a solicitat ca licențele acordate prin licitație la acel moment să asigure utilizarea în modul TDD, pe termen mediu și lung. Cu toate acestea, deși ANCOM a apreciat relevanța argumentelor noastre, utilizarea a fost permisă în modul FDD - în vigoare la acea vreme și acest lucru ne-a împiedicat să participăm la licitație, din motive operaționale. În prezent, în aceste condiții, pentru Telekom Mobile, banda de 3.x GHz are exact același regim ca și banda de 700 MHz, din perspectiva oportunităților de dezvoltare, motiv pentru care, în opinia noastră, condiționarea reducerii de achiziția de spectru în banda de 700 MHz are un puternic caracter discriminatoriu în ceea ce ne privește.

Pe de altă parte, nici în situația ipotetică în care banda 3.4-3.8 GHz nu ar fi esențială pentru furnizarea serviciilor 5G, condiția propusă de ANCOM pentru a beneficia de reducerea tarifelor de utilizare nu este justificată deoarece pentru furnizarea serviciilor 5G, inclusiv în scopul extinderii ariei de acoperire, este posibilă din punct de vedere tehnic utilizarea într-o modalitate agregată a oricăreia dintre resursele de spectru din portofoliul unui operator.

Pentru a accelera îndeplinirea obiectivelor stabilite în cadrul *Strategiei 5G pentru România*, suntem de acord că reducerea tarifelor anuale este o puternică măsură de sprijin. Dar, condiționarea unei astfel de reduceri de achiziția de spectru în banda de 700 MHz nu sprijină accelerarea îndeplinirii obiectivelor stabilite în *Strategia 5G pentru România*, deoarece (i) cel puțin un operator, și anume noi, este discriminat față de ceilalți, cu consecința lipsei unor condiții de investiții echivalente, așa cum am aratat în paragrafele precedente și (ii) contribuie

până la 20 Gbps în condiții stabile, unor utilizatori în mișcare, necesită utilizarea unor lărgimi de bandă de ordinul sutelor de MHz (mergând chiar până la 1 GHz), nevoie care poate fi realizată doar în benzile milimetrice".

mai degrabă la maximizarea veniturilor din licitație, în detrimentul promovării concurenței la nivelul infrastructurilor.

D. Condiția de a achiziționa spectru în banda de 700 MHz pentru obținerea reducerii creează o bază discriminatorie: pentru blocuri de frecvențe identice se vor percepe sume diferite.

Este **discriminatoriu** ca aceleași resurse limitate (spectrul în benzile de 800 MHz și 900 MHz) să fie **taxate diferit**, în funcție de modul în care un operator are sau nu, la un anumit moment în timp (în cazul nostru la momentul licitației) suficientă capacitate financiară de a achiziționa spectru în altă bandă, respectiv în banda de 700 MHz.

Prin urmare, operatorii care ar decide să nu achiziționeze spectru în banda de 700 MHz vor fi discriminați – în cazul în care dețin drepturi de utilizare în 800 MHz sau 900 MHz sau ambele – deoarece vor plăti timp de 5 ani un tarif anual de utilizare mai mare pentru benzile sub 1 GHz.

Pentru exemplificare, un operator care deține 2*5 MHz în 800 MHz și 2*10 MHz în 900 MHz plătește anual 2,3 milioane de Euro pe fiecare bloc, în cazul în care nu ar achiziționa spectru în banda de 700 MHz, ceea ce înseamnă un total de 6,9 milioane Euro pe an și un total de 34,5 milioane de euro timp de 5 ani. Un operator, cu aceeași cantitate de spectru în aceleași benzi, dar care ar achiziționa spectru în banda de 700 MHz, câștigând astfel reducerea pentru 5 ani, ar plăti 4,83 milioane Euro pe an și 24,15 milioane Euro pentru 5 ani. Aceasta înseamnă că pentru aceeași cantitate de spectru primul operator ar plăti **suplimentar**, pentru aceeași perioadă de timp, **mai mult de 10 milioane Euro** ca tarife anuale de utilizare.

Condiționarea propusă de ANCOM va influența artificial valoarea intrinsecă a resurselor de spectru sub 1 GHz, în condițiile în care tariful de utilizare pentru benzile de 800 și 900 MHz ar varia semnificativ, în funcție de achiziția sau nu a drepturilor de utilizare în banda de 700 MHz, deși valoarea acestora reflectată de cuantumul tarifului de utilizare stabilit de ANCOM este similară (pentru fiecare dintre cele 3 benzi tariful anual fără aplicarea reducerii este de 2.300.000 euro/bloc).

E. Utilizarea suboptima a resurselor de spectru. Tezaurizarea spectrului.

ANCOM propune ca tariful anual de utilizare a spectrului pentru benzile sub 1GHz să fie redus cu 30%, pentru perioada 1 ianuarie 2023 – 31 decembrie 2027, pentru operatorii care achiziționează drepturi de utilizare a frecvențelor în banda de 700 MHz, în procedura de selecție competitivă organizată în 2022. În justificarea propunerii sale, opinia ANCOM este că reducerea tarifului de utilizare a spectrului, doar în benzile sub 1 GHz, nu ar influența negativ eficiența utilizării spectrului radio.

Cu toate acestea, din perspectiva noastră, o astfel de măsură poate crea o utilizare suboptimală a resurselor de spectru: de exemplu, dacă un operator de telefonie mobilă are deja spectru în benzile de 800 MHz și 900 MHz, în condițiile propuse, acesta este supus artificial presiunii de a achiziționa spectru și în 700 MHz, creând premisele teaurizării involuntare a spectrului și, astfel, potențial declanșând o utilizare suboptimală a resurselor de spectru.

În considerarea celor de mai sus, solicităm ca reducerea de 30% să fie aplicată tuturor benzilor de frecvență atribuite prin procedura de selecție în benzile de spectru sub 1GHz, prin eliminarea condiției de achiziție a spectrului în banda de 700 MHz.

3. Revizuirea metodologiei de stabilire a tarifelor anuale prin aplicarea tuturor indicatorilor cheie relevanți, inclusiv PIB-ul pe cap de locuitor al României (PIB) sau Venitul mediu per utilizator (ARPU)

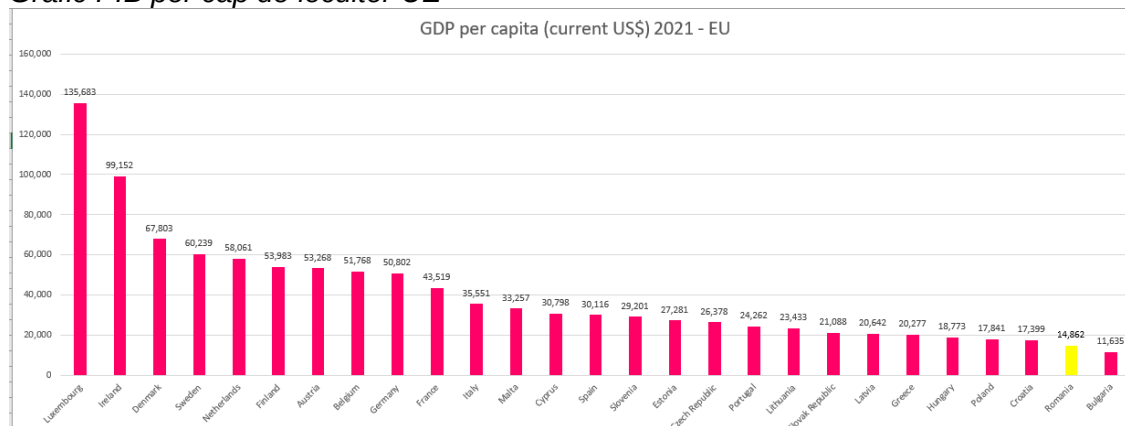
În opinia noastră, metoda potrivită pentru calcularea și determinarea **tarifelor anuale de utilizare** pentru spectrul de frecvențe radio este analiza comparativă (benchmarking) raportată la **tarifele anuale de utilizare pentru aceleași benzi în alte țări din Uniunea Europeană**, aceste tarife fiind **normalizate/ajustate** prin aplicarea tuturor indicatorilor-cheie, cum ar fi **populația, PIB-ul pe cap de locuitor al României (PIB) sau ARPU**.

Este imperativ să se realizeze aceste ajustări având în vedere că în prezent România are cel mai scăzut ARPU în UE. Conform *Matricei Pieței Telecom – Europa de Vest, Centrală și de Est*, realizată de Analysys Mason Limited (publicată în Iulie 2022), România are cel mai scăzut ARPU în UE, de numai 6,3 €, în timp ce piața telco din România, în general, în particular piața de servicii mobile, sunt cele mai competitive piețe la nivel european.

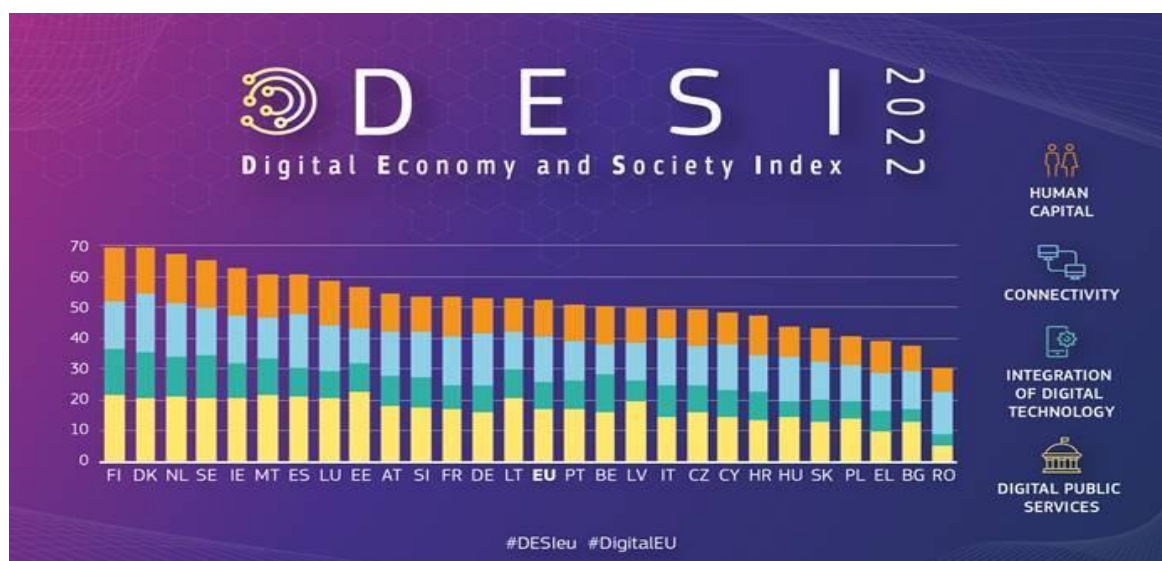

Mai mult decât atât, România este în prezent pe penultimul loc din UE în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor, așa cum se poate vizualiza în graficul de mai jos.

Grafic PIB per cap de locuitor UE

Recent, Ediția 2022 a Indexului economiei și societății digitale al Comisiei Europene, DESI, prin care Statele Membre sunt analizate și clasificate în funcție de nivelul lor de digitalizare, relevă faptul că România se află pe ultimul loc între cele 27 de State Membre ale UE, iar evoluția anuală înregistrată indică decalajul tot mai mare dintre România și celelalte State Membre. Suntem de acord cu opinia predominantă conform căreia integrarea rapidă și de succes a tehnologiei 5G este esențială pentru transformarea digitală a economiei și societății.

Astfel, apreciem că interesul comun al autorităților și operatorilor de telecomunicații este asigurarea unui mediu de investiții care să permită implementarea tehnologiei 5G într-un ritm accelerat, pentru materializarea rapidă a oportunităților deschise de această tehnologie. Acest lucru este însă posibil prin regândirea modului în care sunt stabilite tarifele anuale de utilizare a spectrului, ținând cont atât de factorii specifici României la nivel macro, prin ajustarea comparativă a tarifelor anuale de utilizare a spectrului de frecvențe din alte țări UE, pe baza analizei comparative a **PIB-ului pe cap de locuitor**, precum și a factorilor specifici

pieței de comunicații din România, care înregistrează în prezent **cel mai scăzut nivel al venitului mediu pe utilizator din UE**, respectiv 6,3 Euro/utilizator, comparativ cu către alte țări UE.

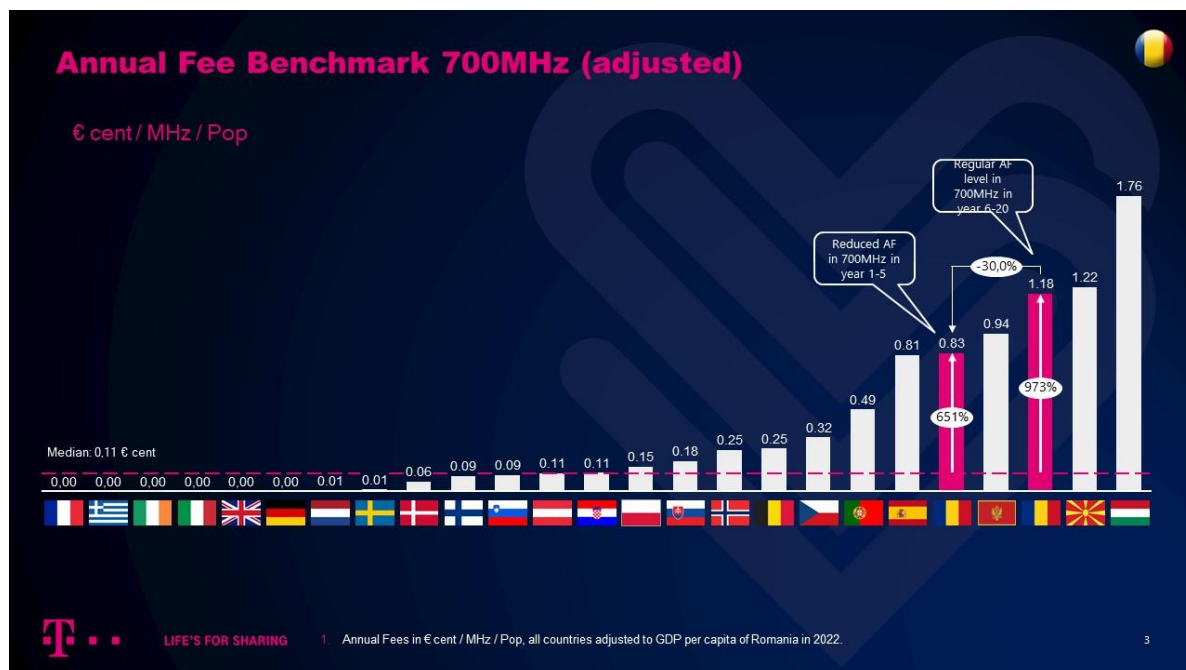
4. Impactul specific al PIB-ului pe cap de locuitor în analiza comparativă (benchmarking-ul) tarifelor anuale de utilizare

Pe baza normalizării cu PIB pe cap de locuitor, arătăm mai jos valorile de referință (benchmarking) mediane ale tarifelor anuale de utilizare pentru fiecare dintre benzi pornind de la următoarele premise:

1. Toate datele privind PIB-ul pe cap de locuitor și populația sunt furnizate de către Banca Mondială.
2. Tarifele anuale în Eurocenti/MHz/Populație, toate țările ajustate la PIB-ul pe cap de locuitor al României în 2022⁴

A. Banda de 700 MHz

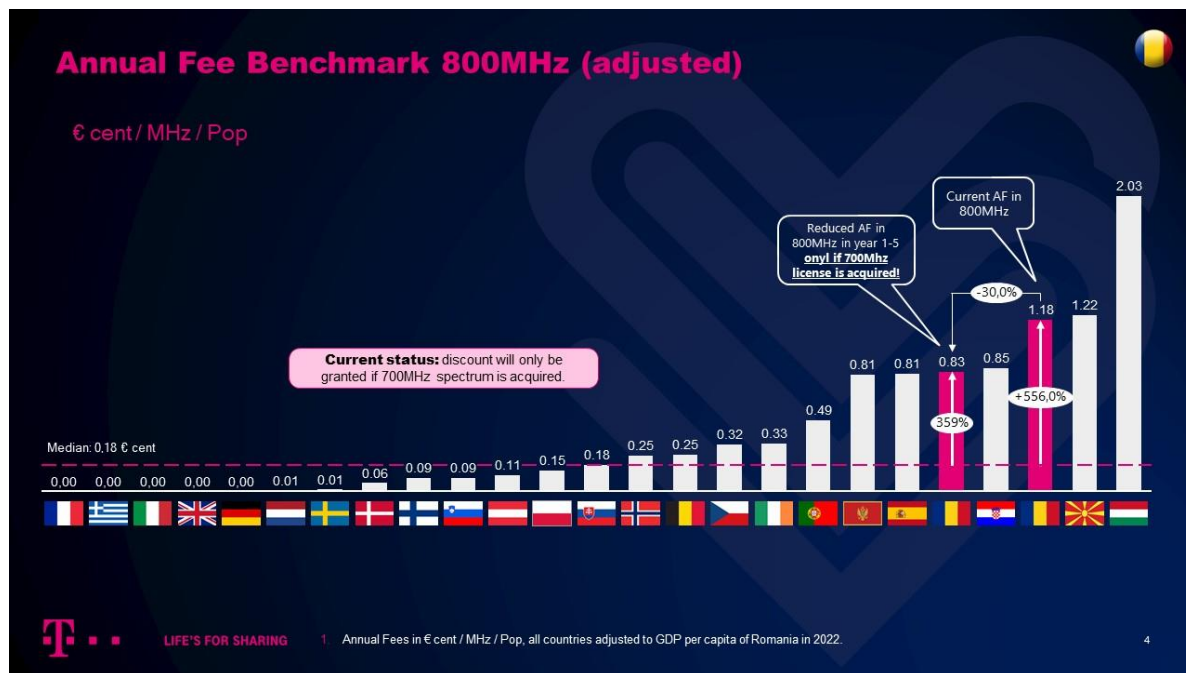
În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 1,18 Eurocenti/MHz/populație pentru un bloc de 2*5MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,11 Eurocenti/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de aproape **11 ori mai mare decât mediana**.

⁴ Pentru PIB-ul pe cap de locuitor din Romania 2022 am utilizat valorile din 2021 ale PIB-ului pe cap de locuitor in Romania astfel cum au fost publicate de Worldbank Data

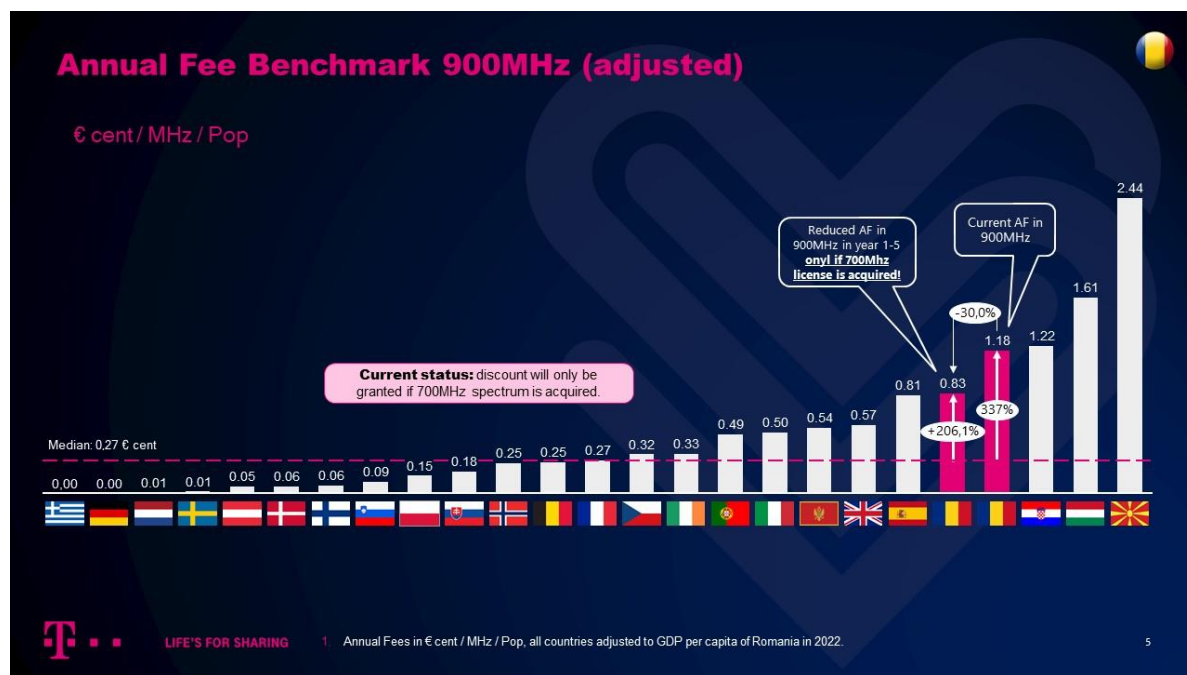
B. Banda de 800 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 1,18 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 2*5MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,18 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de aproape **7 ori mai mare decât mediana**.

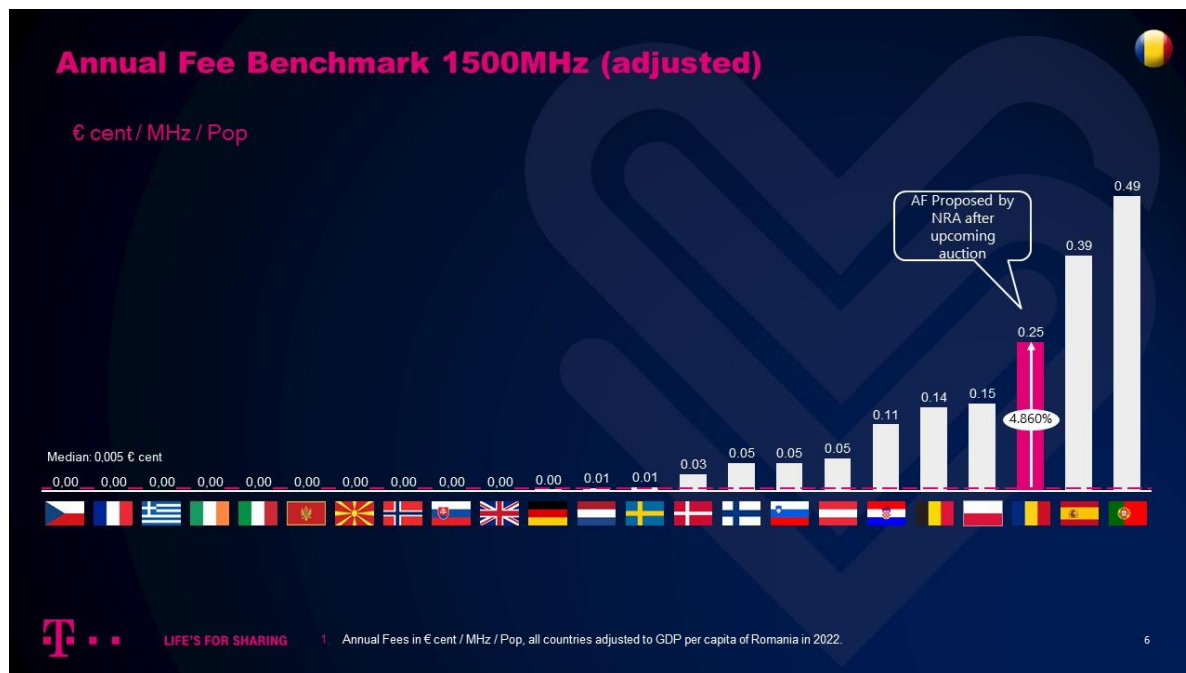
C. Banda de 900 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 1,18 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 2*5MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,27 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de aproape **5 ori mai mare decât mediana**.

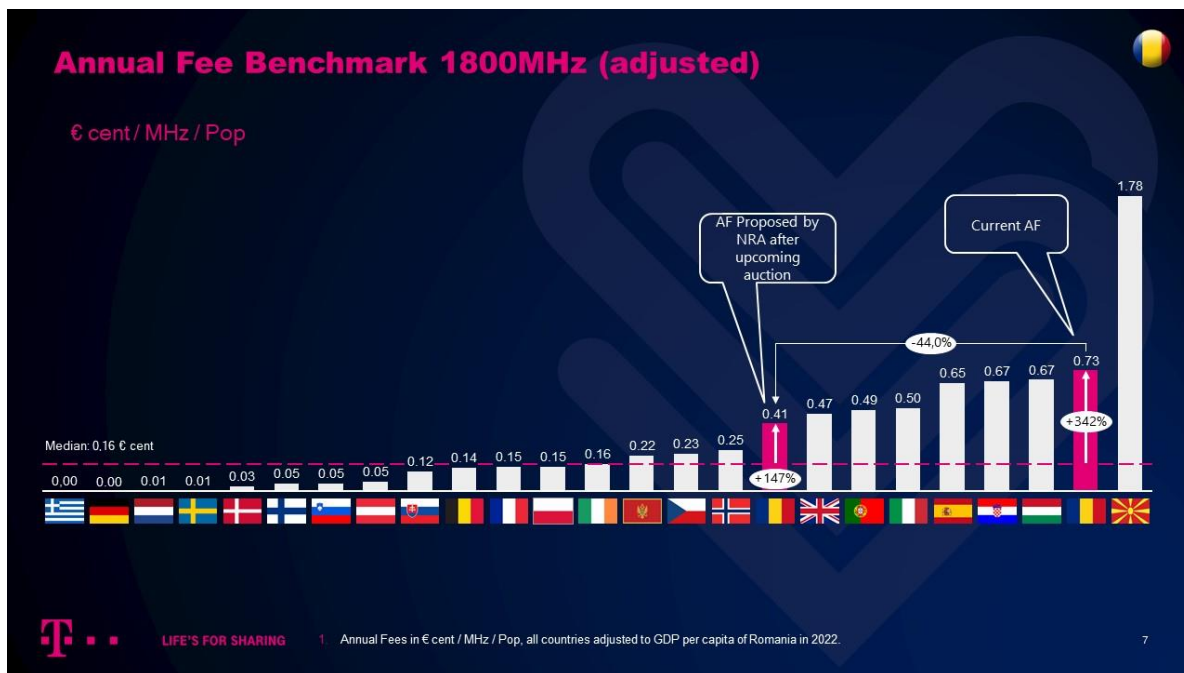
D. Banda de 1500 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 0,25 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 1*5 MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,005 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de **50 de ori mai mare decât mediana**.

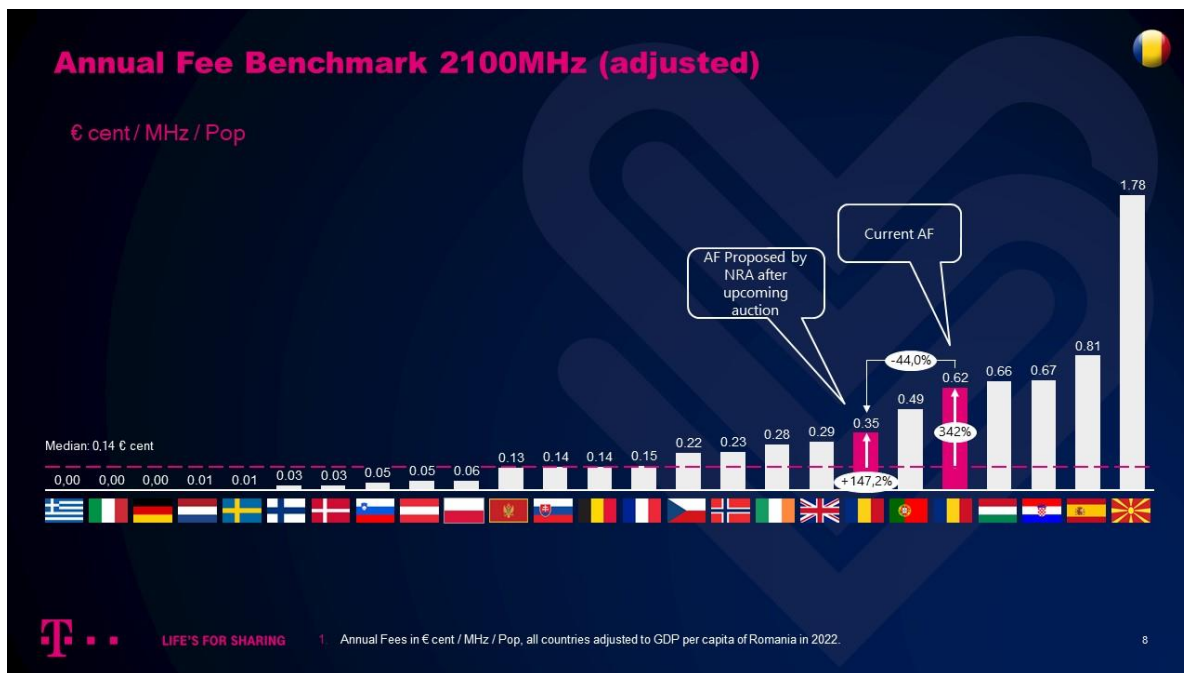
E. Banda de 1800 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 0,41 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 2*5MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,16 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este **de 2,5 ori mai mare decât mediana**.

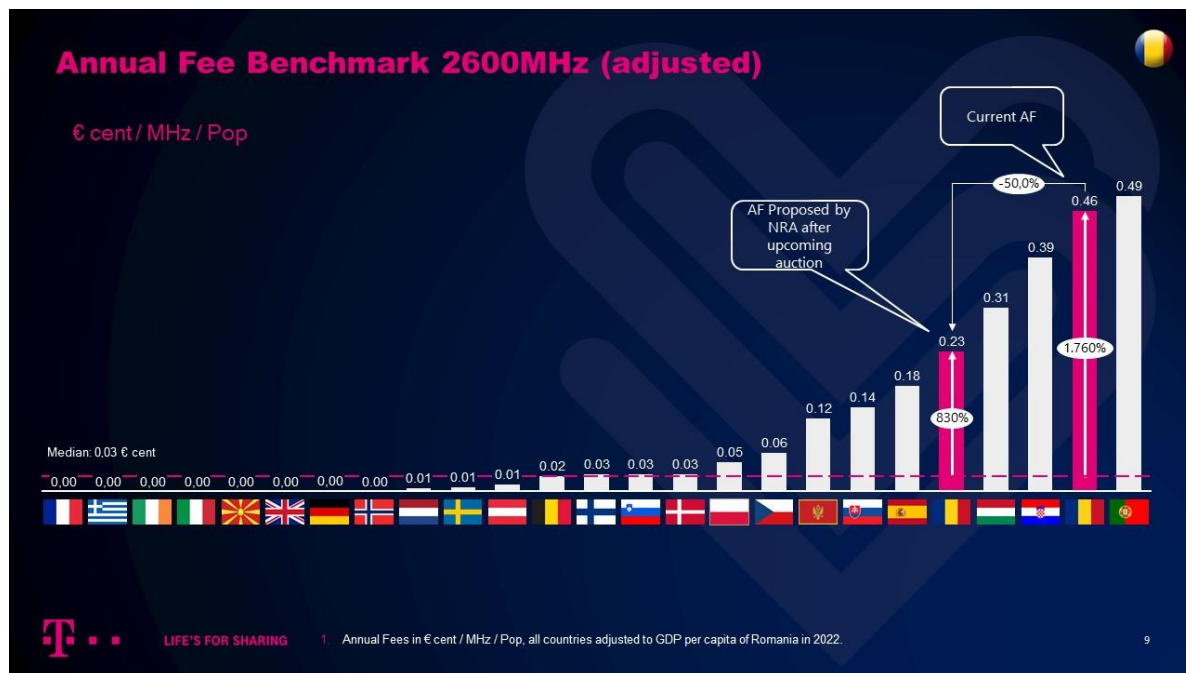
F. Bana de 2100 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 0,35 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 2*5 MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,14 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de **2,5 ori mai mare decât mediana**.

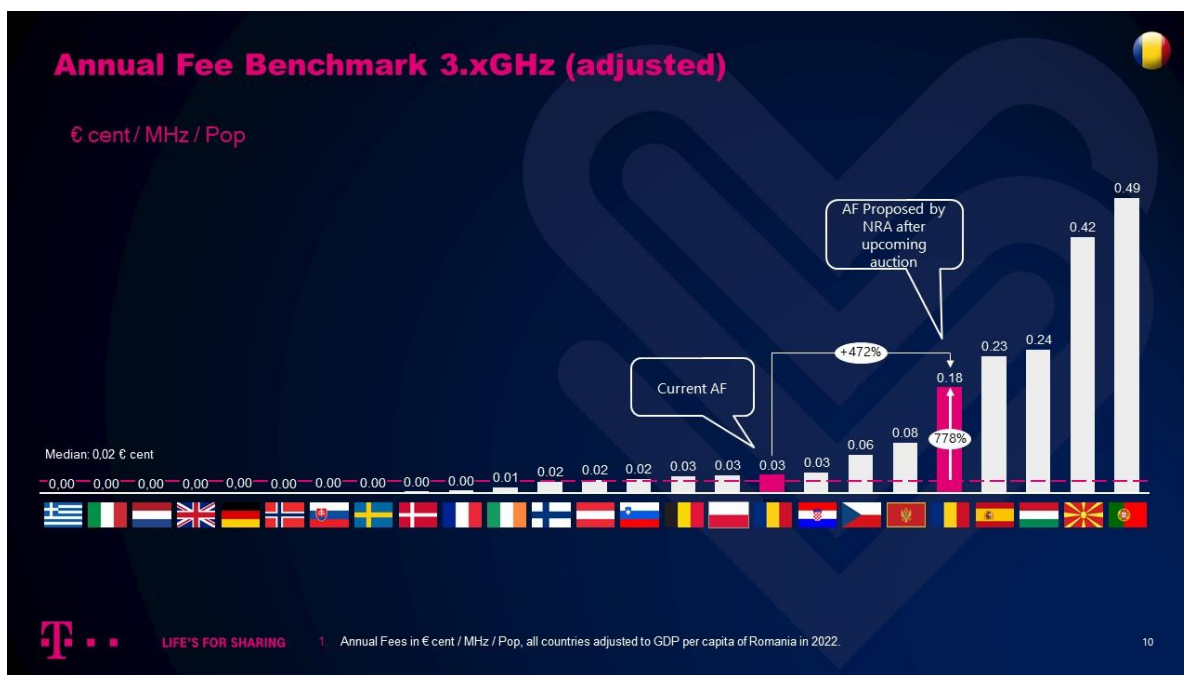
G. Banda de 2600 MHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 0,23 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 2*5 MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,03 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de aproape **8 ori mai mare decât mediana**.

H. Banda de 3.x GHz

În ceea ce privește **tariful anual de utilizare** propus de 0,18 Eurocenți/MHz/populație pentru un bloc de 1*10 MHz, trebuie remarcat că mediana este de 0,02 Eurocenți/MHz/populație, ceea ce înseamnă că tariful anual de utilizare propus este de aproape **9 ori mai mare decât mediana**.

5. Impactul specific al ARPU în analiza comparativă (benchmarking-ul) tarifelor anuale de utilizare

După cum s-a menționat mai sus, este critic ca ARPU din România să fie luat în considerare în analiza comparativă (benchmarking-ul) tarifelor anuale de utilizare, deoarece România are cel mai scăzut ARPU din UE. Mai jos, vom arăta pentru fiecare dintre benzi impactul specific pe care ARPU din România îl generează în cadrul analizei comparative (benchmarking-ul) tarifelor anuale de utilizare.

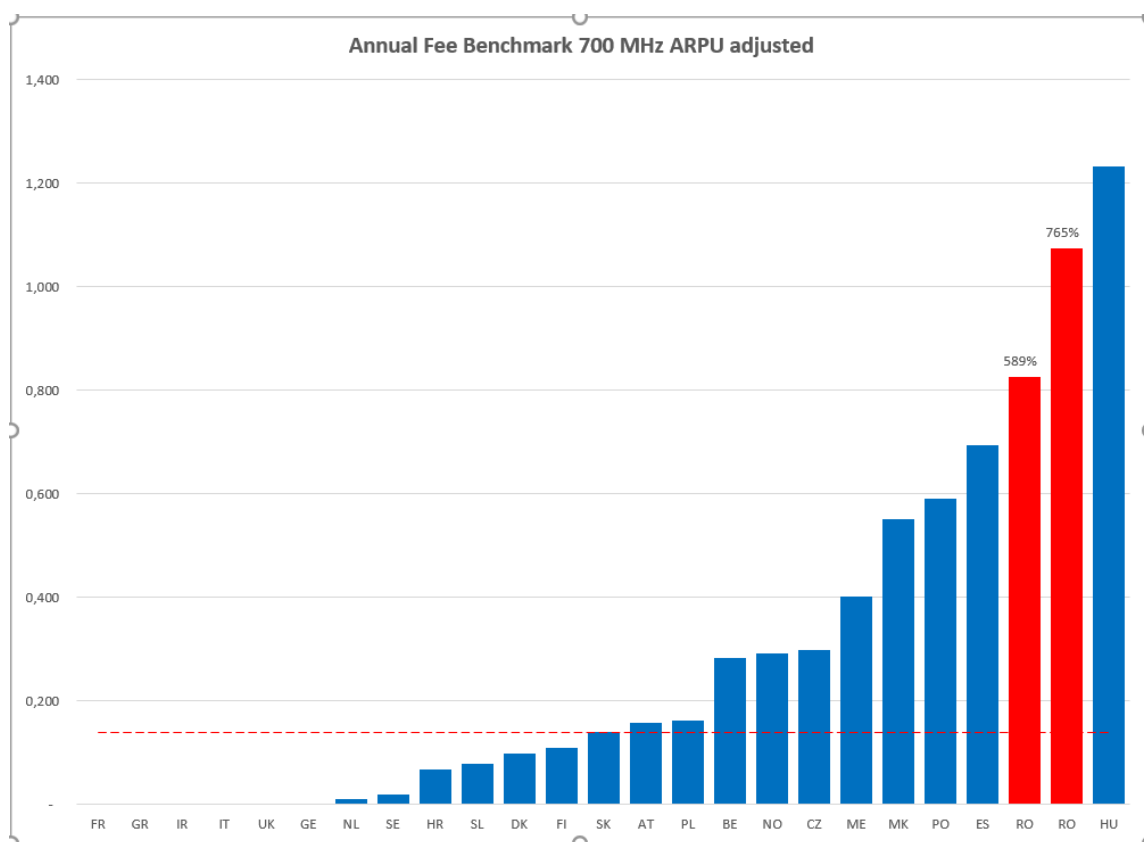
a) Banda de 700 MHz

Vă rugăm să observați mai jos analiza comparativă (benchmark-ul) inclusiv datele ARPU:

Country	Band	Annual Payment in €/MHz	Population 2022	€ct per pop 2022	GDP per capita	GDP Adjustment factor	€ct per pop 2022 GDP Adjusted	ARPU 2021	ARPU Adjustment factor	Annual Payment in € cent per pop /MHz ARPU adjusted	Annual Payment in €/MHz vs median ARPU Weighted	Median	
France	FR	700 FDD	-	67.059.887	0,0000	43518,53851	34%	-	20,17	31%	-	0%	0,14040
Greece	GR	700 FDD	-	10.716.322	0,0000	20276,54467	73%	-	13,58	46%	-	0%	0,14040
Ireland	IR	700 FDD	-	4.941.444	0,0000	99152,10257	15%	-	21,35	29%	-	0%	0,14040
Italy	IT	700 FDD	-	60.297.396	0,0000	35551,28499	42%	-	11,52	55%	-	0%	0,14040
United Kingdom	UK	700 FDD	-	66.834.405	0,0000	47334,35531	31%	-	16,5	38%	-	0%	0,14040
Germany	GE	700 FDD	809	83.132.799	0,0010	50801,78671	29%	0,0003	15,04	42%	0,000	0%	0,14040
Netherlands	NL	700 FDD	4.500	17.332.850	0,0260	58061,00167	26%	0,0066	14,94	42%	0,011	8%	0,14040
Sweden	SE	700 FDD	5.960	10.285.453	0,0579	60238,98656	25%	0,0143	19,52	32%	0,019	13%	0,14040
Croatia	HR	700 FDD	5.281	4.067.500	0,1298	17398,76598	85%	0,1109	12,01	52%	0,068	48%	0,14040
Slovenia	SL	700 FDD	3.880	2.087.946	0,1858	29200,81988	51%	0,0946	14,87	42%	0,079	56%	0,14040
Denmark	DK	700 FDD	15.163	5.818.553	0,2606	67803,0471	22%	0,0571	16,69	38%	0,098	70%	0,14040
Finland	FI	700 FDD	18.600	5.520.314	0,3369	53982,61427	28%	0,0928	19,37	32%	0,109	78%	0,14040
Slovak Republic	SK	700 FDD	14.000	5.454.073	0,2567	21087,8461	70%	0,1809	11,5	55%	0,140	100%	0,14040
Austria	AT	700 FDD	34.883	8.877.067	0,3930	53267,93275	28%	0,1096	15,72	40%	0,157	112%	0,14040
Poland	PL	700 FDD	66.369	37.970.874	0,1748	17840,92105	83%	0,1456	6,74	93%	0,163	116%	0,14040
Belgium	BE	700 FDD	102.000	11.484.055	0,8882	51767,78857	29%	0,2550	19,73	32%	0,283	202%	0,14040
Norway	NO	700 FDD	79.090	5.347.896	1,4789	89202,75054	17%	0,2464	31,77	20%	0,293	209%	0,14040
Czech Republic	CZ	700 FDD	61.056	10.669.709	0,5722	26378,49996	56%	0,3224	12,08	52%	0,298	212%	0,14040
Montenegro	ME	700 FDD	3.693	622.137	0,5935	9367,016884	159%	0,9417	9,27	68%	0,403	287%	0,14040
North Macedonia	MK	700 FDD	11.480	2.083.459	0,5510	6720,896285	221%	1,2184	6,3	100%	0,550	392%	0,14040
Portugal	PO	700 FDD	82.000	10.269.417	0,7985	24262,18094	61%	0,4891	8,5	74%	0,591	421%	0,14040
Spain	ES	700 FDD	775.763	47.076.781	1,6479	30115,70589	49%	0,8132	14,92	42%	0,695	495%	0,14040
Romania	RO	700 FDD	160.000	19.356.544	0,8266	14861,90917	100%	0,8266	6,29	100%	0,827	589%	0,14040
Romania	RO	700 FDD	208.000	19.356.544	1,0746	14861,90917	100%	1,0746	6,29	100%	1,075	765%	0,14040
Hungary	HU	700 FDD	217.620	9.769.949	2,2274	18772,67329	79%	1,7634	11,38	55%	1,231	877%	0,14040
									14,242		0,284	1	
							median	0,11091	14,87		0,14040		
							average	0,35054	14,2420		0,28359		

Pe baza analizei comparative (benchmark-ului) de mai sus, propunem ANCOM să ia în considerare ca tarif anual de utilizare pentru un bloc în banda de 700 MHz o valoare mai mică de **0,140 Eurocenti/populație/MHz**, adică mai mică decât mediana grupului de țări analizate.

După cum se remarcă în tabelul de mai sus și se poate vizualiza prin graficul de mai jos, prin normalizarea cu ARPU din România față de ARPU din celelalte țări, se constata că tariful anual propus pentru banda de 700 MHz este al doilea cel mai mare din grupul de țări analizate, cu un tarif anual pentru 700 MHz de 1,076 Eurocenți/populație/MHz. Prin comparație, cele mai mari valori se înregistrează în Ungaria cu 1,231 de Eurocenți/populație/MHz, în timp ce Olanda are cea mai mică valoare, de 0,011 de Eurocenți/populație/MHz. Trebuie remarcate țările din UE cu valori foarte mari ale ARPU dar fără tarife anuale pe această bandă, precum Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Regatul Unit și Germania.

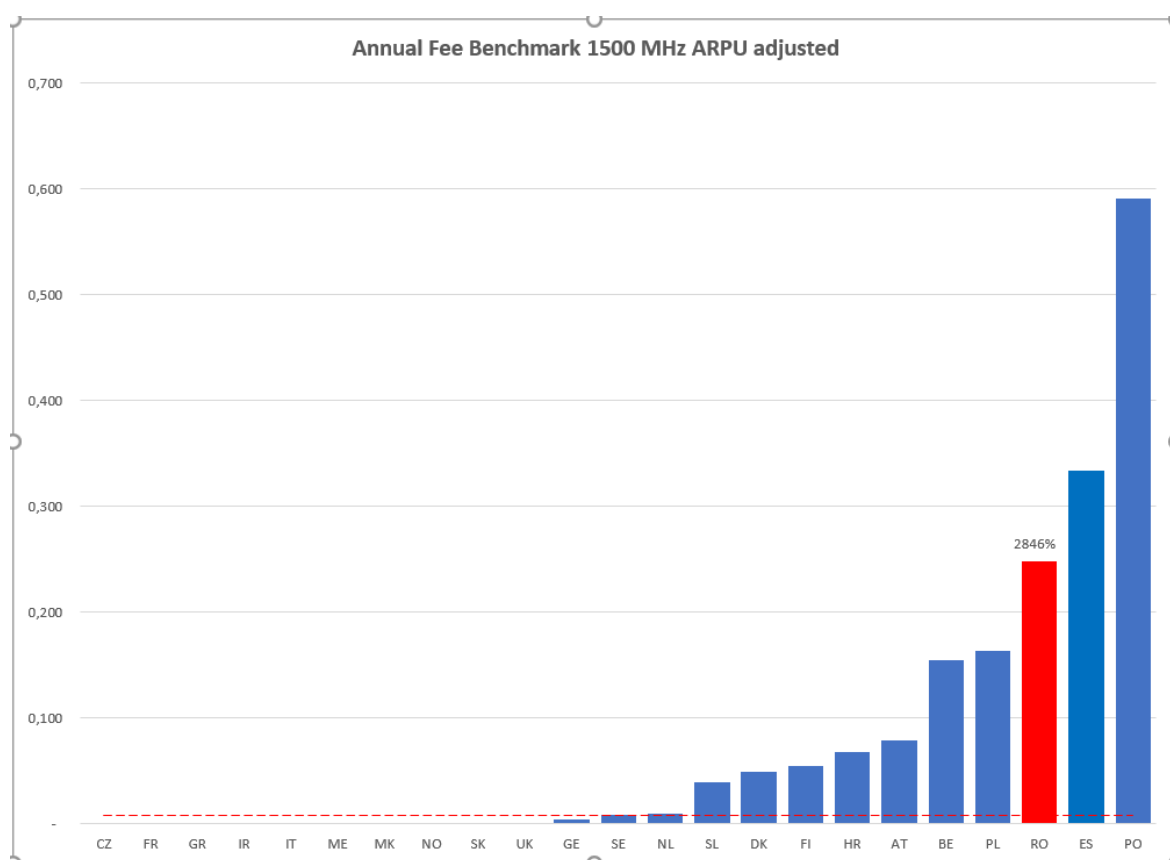

b) Banda de 1500 MHz SDL

Country		Band	Annual Payment in €/MHz	Population 2022	€ct per pop 2022	GDP per capita	GDP Adjustment factor	€ct per pop 2022 GDP Adjusted	ARPU 2021	ARPU Adjustment factor	Annual Payment in € cent per pop /MHz ARPU adjusted	Annual Payment in €/MHz vs median ARPU Weighted	Median
Czech Republic	CZ	1500 SDL	-	10.669.709	0,0000	26.378	56%	-	12,08	52%	-	0%	0,00871
France	FR	1500 SDL	-	67.059.887	0,0000	43.519	34%	-	20,17	31%	-	0%	0,00871
Greece	GR	1500 SDL	-	10.716.322	0,0000	20.277	73%	-	13,58	46%	-	0%	0,00871
Ireland	IR	1500 SDL	-	4.941.444	0,0000	99.152	15%	-	21,35	29%	-	0%	0,00871
Italy	IT	1500 SDL	-	60.297.396	0,0000	35.551	42%	-	11,52	55%	-	0%	0,00871
Montenegro	ME	1500 SDL	-	622.137	0,0000	9.367	159%	-	9,27	68%	-	0%	0,00871
North Macedonia	MK	1500 SDL	-	2.083.459	0,0000	6.721	221%	-	6,3	100%	-	0%	0,00871
Norway	NO	1500 SDL	-	5.347.896	0,0000	89.203	17%	-	31,77	20%	-	0%	0,00871
Slovak Republic	SK	1500 SDL	-	5.454.073	0,0000	21.088	70%	-	11,5	55%	-	0%	0,00871
United Kingdom	UK	1500 SDL	-	66.834.405	0,0000	47.334	31%	-	16,5	38%	-	0%	0,00871
Germany	GE	1500 SDL	8.089	83.132.799	0,0097	50.802	29%	0,0028	15,04	42%	0,004	47%	0,00871
Sweden	SE	1500 SDL	2.781	10.285.453	0,0270	60.239	25%	0,0067	19,52	32%	0,009	100%	0,00871
Netherlands	NL	1500 SDL	3.900	17.332.850	0,0225	58.061	26%	0,0058	14,94	42%	0,009	109%	0,00871
Slovenia	SL	1500 SDL	1.940	2.087.946	0,0929	29.201	51%	0,0473	14,87	42%	0,039	451%	0,00871
Denmark	DK	1500 SDL	7.581	5.818.553	0,1303	67.803	22%	0,0286	16,69	38%	0,049	564%	0,00871
Finland	FI	1500 SDL	9.300	5.520.314	0,1685	53.983	28%	0,0464	19,37	32%	0,055	628%	0,00871
Croatia	HR	1500 SDL	5.281	4.067.500	0,1298	17.399	85%	0,1109	12,01	52%	0,068	780%	0,00871
Austria	AT	1500 SDL	17.441	8.877.067	0,1965	53.268	28%	0,0548	15,72	40%	0,079	902%	0,00871
Belgium	BE	1500 SDL	55.900	11.484.055	0,4868	51.768	29%	0,1397	19,73	32%	0,155	1781%	0,00871
Poland	PL	1500 SDL	66.369	37.970.874	0,1748	17.841	83%	0,1456	6,74	93%	0,163	1872%	0,00871
Romania	RO	1500 SDL	48.000	19.356.544	0,2480	14.862	100%	0,2480	6,29	100%	0,248	2846%	0,00871
Spain	ES	1500 SDL	372.408	47.076.781	0,7911	30.116	49%	0,3904	14,92	42%	0,333	3827%	0,00871
Portugal	PO	1500 SDL	82.000	10.269.417	0,7985	24.262	61%	0,4891	8,5	74%	0,591	6781%	0,00871
									14,71		0,08		1
							median	0,00576	14,92		0,00871		
							average	0,07461	14,7122		0,07838		

Pe baza analizei comparative (benchmark-ului) de mai sus, propunem ANCOM să ia în considerare ca tarif anual de utilizare pentru un bloc 1500 MHz SDL o valoare mai mică de **0,0087 Eurocenti/populație/MHz**, adică mai mică decât mediana grupului de țări analizate.

După cum se remarcă în tabelul de mai sus și se poate vizualiza prin graficul de mai jos, prin normalizarea cu ARPU din România față de ARPU din celelalte țări, se constata că tariful anual propus pentru banda de 1500 MHz este al treilea cel mai mare din grupul de țări analizate, cu un tarif anual pentru 1500 MHz de 0,248 Eurocenți/populație/MHz. Prin comparație, cea mai mare valoare se înregistrează în Portugalia cu 0,591 Eurocenți/populație/MHz, în timp ce Germania are cea mai mică valoare, de 0,004 Eurocenți/populație/MHz. Trebuie remarcate țările din UE cu valori foarte mari ale ARPU dar fără tarife anuale pe această bandă, precum Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Regatul Unit și Norvegia.

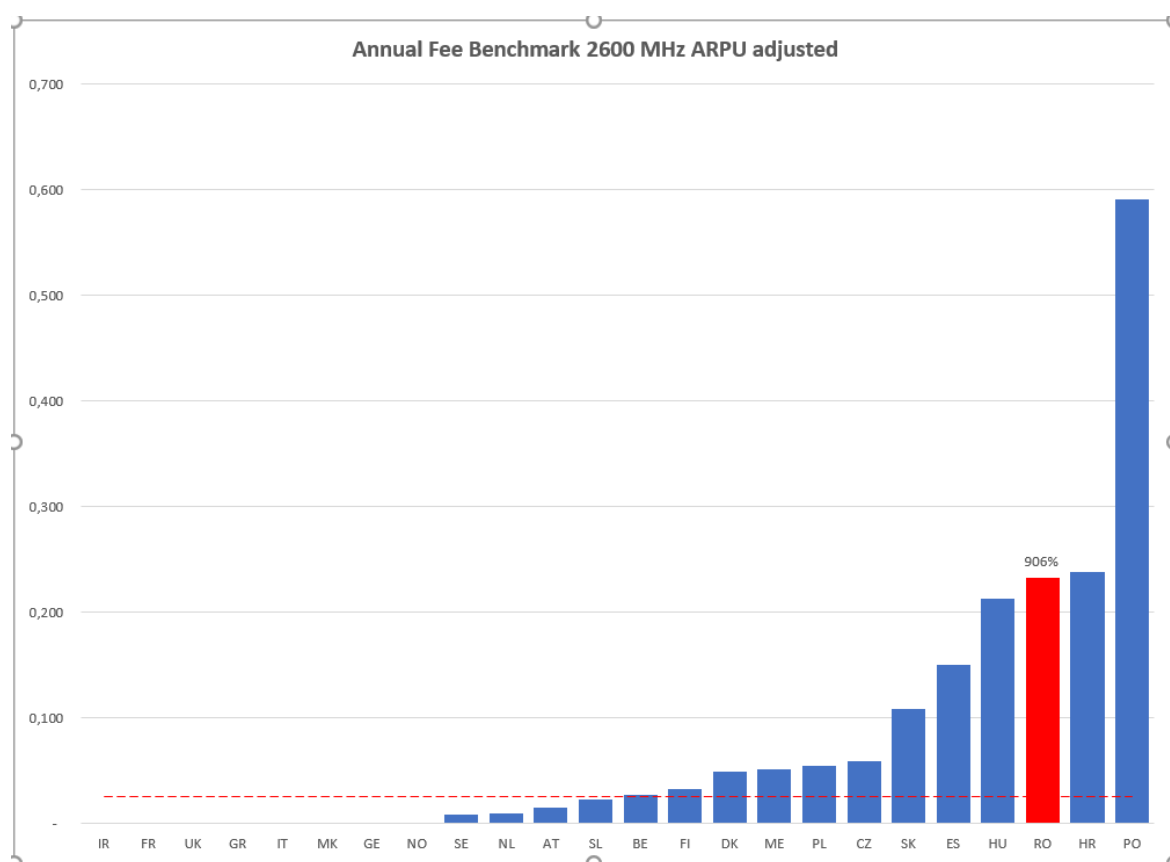

c) Banda de 2600 MHz FDD

Country	Band	Annual Payment in €/MHz	Population 2022	€ct per pop 2022	GDP per capita	GDP Adjustment factor	€ct per pop 2022 GDP Adjusted	ARPU 2021	ARPU Adjustment factor	Annual Payment in € cent per pop /MHz ARPU adjusted	Annual Payment in €/MHz vs median ARPU Weighted	Median	
Ireland	IR	2600 FDD	-	4.941.444	0,0000	99.152	15%	-	21,35	29%	-	0%	0,02567
France	FR	2600 FDD	-	67.059.887	0,0000	43.519	34%	-	20,17	31%	-	0%	0,02567
United Kingdom	UK	2600 FDD	-	66.834.405	0,0000	47.334	31%	-	16,5	38%	-	0%	0,02567
Greece	GR	2600 FDD	-	10.716.322	0,0000	20.277	73%	-	13,58	46%	-	0%	0,02567
Italy	IT	2600 FDD	-	60.297.396	0,0000	35.551	42%	-	11,52	55%	-	0%	0,02567
North Macedonia	MK	2600 FDD	-	2.083.459	0,0000	6.721	221%	-	6,3	100%	-	0%	0,02567
Germany	GE	2600 FDD	622	83.132.799	0,0007	50.802	29%	0,0002	15,04	42%	0,000	1%	0,02567
Norway	NO	2600 FDD	269	5.347.896	0,0050	89.203	17%	0,0008	31,77	20%	0,001	4%	0,02567
Sweden	SE	2600 FDD	2.781	10.285.453	0,0270	60.239	25%	0,0067	19,52	32%	0,009	34%	0,02567
Netherlands	NL	2600 FDD	3.960	17.332.850	0,0228	58.061	26%	0,0058	14,94	42%	0,010	37%	0,02567
Austria	AT	2600 FDD	3.488	8.877.067	0,0393	53.268	28%	0,0110	15,72	40%	0,016	61%	0,02567
Slovenia	SL	2600 FDD	1.164	2.087.946	0,0557	29.201	51%	0,0284	14,87	42%	0,024	92%	0,02567
Belgium	BE	2600 FDD	10.000	11.484.055	0,0871	51.768	29%	0,0250	19,73	32%	0,028	108%	0,02567
Finland	FI	2600 FDD	5.580	5.520.314	0,1011	53.983	28%	0,0278	19,37	32%	0,033	128%	0,02567
Denmark	DK	2600 FDD	7.581	5.818.553	0,1303	67.803	22%	0,0286	16,69	38%	0,049	191%	0,02567
Montenegro	ME	2600 FDD	475	622.137	0,0763	9.367	159%	0,1211	9,27	68%	0,052	202%	0,02567
Poland	PL	2600 FDD	22.123	37.970.874	0,0583	17.841	83%	0,0485	6,74	93%	0,054	212%	0,02567
Czech Republic	CZ	2600 FDD	12.211	10.669.709	0,1144	26.378	56%	0,0645	12,08	52%	0,060	232%	0,02567
Slovak Republic	SK	2600 FDD	10.800	5.454.073	0,1980	21.088	70%	0,1396	11,5	55%	0,108	422%	0,02567
Spain	ES	2600 FDD	167.538	47.076.781	0,3559	30.116	49%	0,1756	14,92	42%	0,150	584%	0,02567
Hungary	HU	2600 FDD	37.665	9.769.949	0,3855	18.773	79%	0,3052	11,38	55%	0,213	830%	0,02567
Romania	RO	2600 FDD	45.000	19.356.544	0,2325	14.862	100%	0,2325	6,29	100%	0,232	906%	0,02567
Croatia	HR	2600 FDD	18.484	4.067.500	0,4544	17.399	85%	0,3882	12,01	52%	0,238	927%	0,02567
Portugal	PO	2600 FDD	82.000	10.269.417	0,7985	24.262	61%	0,4891	8,5	74%	0,591	2302%	0,02567
									14,57		0,08	1	
						median		0,02641	14,895		0,02567		
						average		0,08744	14,5733		0,07780		

Pe baza analizei comparative (benchmark-ului) de mai sus, propunem ANCOM să ia în considerare ca tarif anual de utilizare pentru un bloc 2600 MHz FDD o valoare mai mică de **0,0256 Eurocenti/populație/MHz**, adică mai mică decât mediana grupului de țări analizate.

După cum se poate observa în tabelul de mai sus și vizualiza în graficul de mai jos, prin normalizarea cu ARPU din România față de ARPU din celelalte țări, se constată că tariful anual propus pentru banda de 2600 MHz este al treilea cel mai mare din grupul de țări analizate, cu un tarif anual pentru 2600 MHz de 0,232 Eurocenți/populație/MHz. Prin comparație, cea mai mare valoare se înregistrează în Portugalia cu 0,591 Eurocenți/populație/MHz, în timp ce Norvegia are cea mai mică valoare, de 0,001 Eurocenți/populație/MHz. Trebuie remarcate țările din UE cu valori foarte mari ale ARPU dar fără tarife anuale pe această bandă, precum Franța, Grecia, Germania, Irlanda, Italia și Regatul Unit.

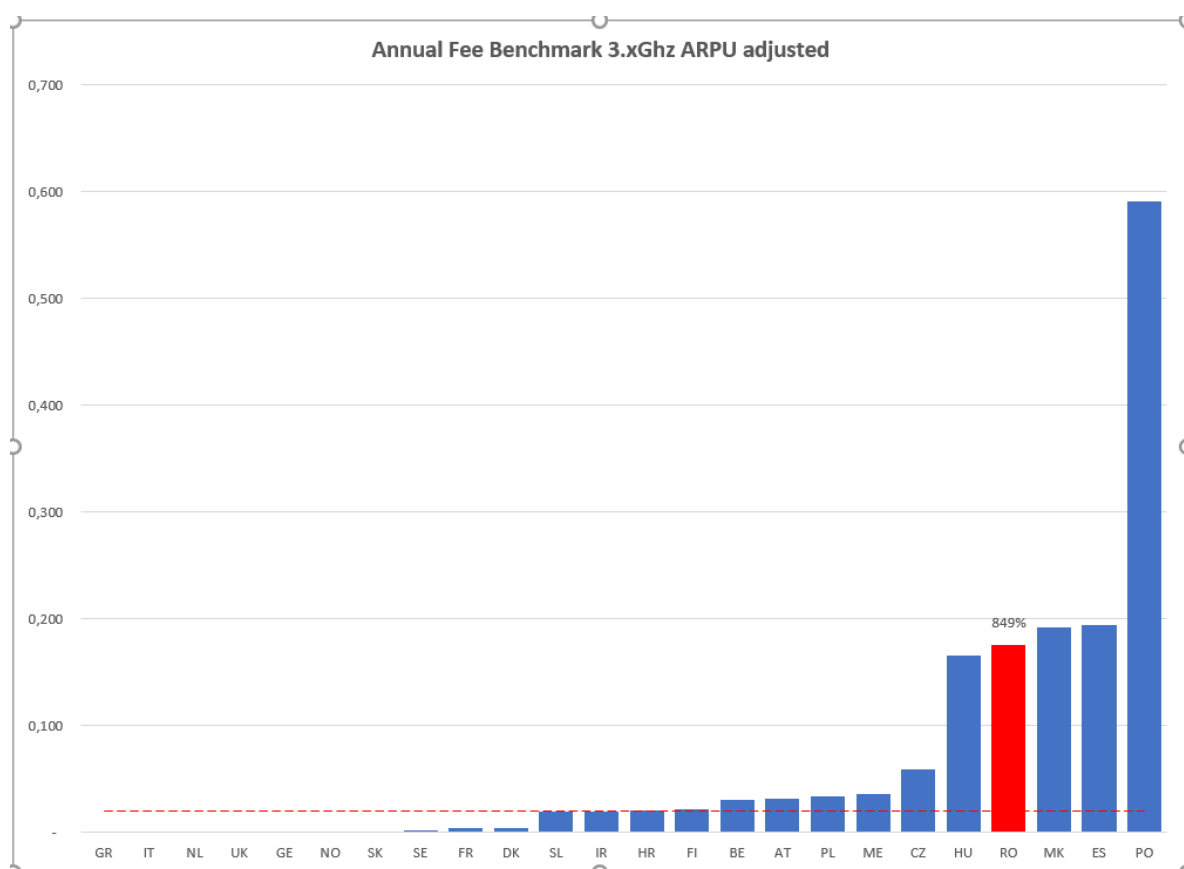

d) Banda de 3.x GHz TDD

CC	Band	Annual Payment in €/MHz	Population 2022	€ct per pop 2022	GDP per capita	GDP Adjustme nt factor	€ct per pop 2022 GDP Adjusted	ARPU 2021	ARPU Adjustment factor	Annual Payment in € cent per pop /MHz ARPU adjusted	Annual Payment in €/MHz vs median ARPU Weighted	Median
GR	3600 TDD	-	10.716.322	0,0000	20.277	73%	-	13,58	46%	-	0%	0,02068
IT	3600 TDD	-	60.297.396	0,0000	35.551	42%	-	11,52	55%	-	0%	0,02068
NL	3600 TDD	-	17.332.850	0,0000	58.061	26%	-	14,94	42%	-	0%	0,02068
UK	3600 TDD	-	66.834.405	0,0000	47.334	31%	-	16,50	38%	-	0%	0,02068
GE	3600 TDD	622	83.132.799	0,0007	50.802	29%	0,0002	15,04	42%	0,000	2%	0,02068
NO	3600 TDD	143	5.347.896	0,0027	89.203	17%	0,0004	31,77	20%	0,001	3%	0,02068
SK	3600 TDD	100	5.454.073	0,0018	21.088	70%	0,0013	11,50	55%	0,001	5%	0,02068
SE	3600 TDD	596	10.285.453	0,0058	60.239	25%	0,0014	19,52	32%	0,002	9%	0,02068
FR	3600 TDD	9.059	67.059.887	0,0135	43.519	34%	0,0046	20,17	31%	0,004	20%	0,02068
DK	3600 TDD	758	5.818.553	0,0130	67.803	22%	0,0029	16,69	38%	0,005	24%	0,02068
SL	3600 TDD	970	2.087.946	0,0465	29.201	51%	0,0236	14,87	42%	0,020	95%	0,02068
IR	3600 TDD	3.373	4.941.444	0,0683	99.152	15%	0,0102	21,35	29%	0,020	97%	0,02068
HR	3600 TDD	1.650	4.067.500	0,0406	17.399	85%	0,0347	12,01	52%	0,021	103%	0,02068
FI	3600 TDD	3.720	5.520.314	0,0674	53.983	28%	0,0186	19,37	32%	0,022	106%	0,02068
BE	3600 TDD	11.200	11.484.055	0,0975	51.768	29%	0,0280	19,73	32%	0,031	150%	0,02068
AT	3600 TDD	6.977	8.877.067	0,0786	53.268	28%	0,0219	15,72	40%	0,031	152%	0,02068
PL	3600 TDD	13.716	37.970.874	0,0361	17.841	83%	0,0301	6,74	93%	0,034	163%	0,02068
ME	3600 TDD	332	622.137	0,0533	9.367	159%	0,0845	9,27	68%	0,036	175%	0,02068
CZ	3600 TDD	12.211	10.669.709	0,1144	26.378	56%	0,0645	12,08	52%	0,060	288%	0,02068
HU	3600 TDD	29.348	9.769.949	0,3004	18.773	79%	0,2378	11,38	55%	0,166	803%	0,02068
RO	3600 TDD	34.000	19.356.544	0,1757	14.862	100%	0,1757	6,29	100%	0,176	849%	0,02068
MK	3600 TDD	4.000	2.083.459	0,1920	6.721	221%	0,4245	6,30	100%	0,192	927%	0,02068
ES	3600 TDD	217.314	47.076.781	0,4616	30.116	49%	0,2278	14,92	42%	0,195	941%	0,02068
PO	3600 TDD	82.000	10.269.417	0,7985	24.262	61%	0,4891	8,50	74%	0,591	2857%	0,02068
						median	0,02024	14,895		0,06694	1	
						average	0,07841	14,5733		0,06694		

Pe baza analizei comparative (benchmark-ului) de mai sus, propunem ANCOM să ia în considerare ca tarif anual de utilizare pentru un bloc in 3.x GHz TDD o valoare mai mică de **0,0206 Eurocenti/populație/MHz**, adică mai mică decât mediana grupului de țări analizate.

După cum se poate observa în tabelul de mai sus și vizualiza în graficul de mai jos, prin normalizarea cu ARPU din România față de ARPU din celelalte țări, se constata că tariful anual propus pentru un bloc în banda 3.x GHz TDD este al patrulea cel mai mare din grupul de țări analizate, cu un tarif anual de 0,232 Eurocenți/populație/MHz. Prin comparație, cea mai mare valoare se înregistrează în Portugalia cu 0,591 Eurocenți/populație/MHz, în timp ce Norvegia are cea mai mică valoare, de 0,001 Eurocenți/populație/MHz. Trebuie remarcate țările din UE cu valori foarte mari ale ARPU dar fără tarife anuale pe această bandă, precum Olanda, Irlanda, Italia și Regatul Unit.

6. Stabilirea nivelului actual al tarifelor în banda 3400-3800 MHz sub mediana rezultată din analiza comparativa (benchmark-ul) UE, pentru a crea cadrul de investiții adecvat implementării rapide a rețelelor 5G

În cadrul Notei de Fundamentare a Proiectului de Decizie pentru modificarea și completarea Deciziei Președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 551/2012 privind stabilirea tarifului de utilizare a spectrului, ANCOM admite că tarifele anuale nu trebuie să penalizeze dezvoltarea sau densificarea rețelei:

“Totodată, proporționalitatea tarifului de utilizare a spectrului în raport cu scopul (utilizarea optimă), înseamnă – [...] - că structura tarifului de utilizare a spectrului trebuie realizată într-o manieră care să nu penalizeze extinderea și/sau densificarea rețelelor. “

Suntem în totalitate de acord cu afirmația ANCOM mai sus citată, dar observăm că nu există consecvență între declarație și nivelul propus al tarifului anual pentru această bandă, care, conform propunerii ANCOM, trebuie să crească cu 472%.

În plus, credem că un tarif anual rezonabil ar permite operatorilor să-și concentreze resursele financiare disponibile pe implementarea rețelelor 5G, pentru a asigura o dezvoltare rapidă. O astfel de creștere abruptă a tarifelor anuale nu creează premisele pentru a face acest lucru și constituie o importantă barieră financiară pentru operatorii care nu au resurse semnificative disponibile.

De asemenea, la stabilirea nivelului tarifelor anuale, ANCOM trebuie să țină cont de prevederile OUG 111/2011, potrivit cărora tariful de utilizare a spectrului trebuie stabilit astfel încât “[...] să asigure utilizarea optimă a frecvențelor radio și să fie **justificate obiectiv, transparente, nediscriminatorii și proporționale** cu scopul pentru care sunt destinate.”.

Mai mult, întrucât, așa cum este recunoscut atât de Comisia Europeană, cât și de ANCOM, 3.x GHz este o **bandă cheie pentru implementarea 5G**, credem cu tărie că ANCOM trebuie să mențină nivelul actual al tarifelor în aceste benzi sub mediana rezultată din analiza comparativă (benchmark-ul) UE prezentat; în acest fel, ANCOM ar crea cadrul de investiții adecvat pentru implementarea rapidă a rețelelor 5G în România, în vederea îndeplinirii obiectivelor Strategiei 5G pentru România.

7. Modificarea mecanismului de plată a tarifelor anuale de utilizare astfel încât plățile să se facă anual, în anul următor celui în care au fost utilizate resursele de spectrul

În scopul creșterii fluxului de numerar disponibil operatorilor pentru modernizarea rețelelor și a proceselor operaționale, considerăm că trebuie ajustate și condițiile de plată a tarifelor de utilizare a spectrului. Actuala obligație de plată trimestrială pune presiune sporită asupra bugetelor operatorilor în ceea ce privește lichiditatea disponibilă și diminuează capacitatea

acestora de a direcționa în timp util suma corespunzătoare de bani pentru nevoile de business.

Având în vedere cele de mai sus, considerăm că o abordare mai potrivită ar fi existența unui mecanism de plată similar cu mecanismul actual de plată pentru utilizarea resurselor de numerotație și astfel, plata anuală pentru utilizarea spectrului să se facă după momentul utilizării resurselor.

De remarcat faptul că această abordare respectă prevederile Ordonanței-cadru fără a interfera în niciun fel cu principiul asigurării utilizării optime a frecvențelor radio.

8. Tarifele de utilizare anuale propuse ar trebui să fie mai mici decât valoarea mediană/de referință⁵

În conformitate cu cifrele și graficele furnizate, propunem următoarele taxe anuale:

- a) Pentru 700 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz;**
- b) Pentru 1500 MHz SDL o valoare mai mică de 0,0087 Eurocenți/populație/MHz;**
- c) Pentru 2600 MHz FDD o valoare mai mică de 0,0256 Eurocenți/populație/MHz;**
- d) Pentru 3400 – 3800 MHz TDD o valoare mai mică de 0,0206 Eurocenți/populație/MHz.**

În baza acelorasi considerente mai sus mentionate, stabilirea nivelului tarifelor în benzile de 1800 MHz si 2100 MHz sub valoarea mediană rezultată din analiza comparativa (benchmark) UE:

- a) Pentru 1800 MHz FDD o valoare mai mică de 0,160 Eurocenți/populație/MHz;**
- b) Pentru 2100 MHz FDD o valoare mai mică de 0,140 Eurocenți/populație/MHz.**

⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/connectivity-toolbox-member-states-agree-best-practices-boost-timely-deployment-5g-and-fibre>